

CYNGOR SIR CEREDIGION

ADRODDIAD I'R:	Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau Iachach
DYDDIAD:	18 Medi 2023
LLEOLIAD:	Hybrid - Siambr/Rhithiol
TEITL:	Cyflwyno i'r Pwyllgor ganlyniad Cynllun Gweithredu Dementia Ceredigion
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Craffu ar ganlyniad yr ymgynghori cyhoeddus a'r Cynllun Gweithredu a ddatblygwyd, a gwneud argymhellion i Gabinet Cyngor Sir Ceredigion os oes angen.
Y RHESWM PAM MAE'R PWYLLGOR CRAFFU WEDI GOFYN AM Y WYBODAETH:	I graffu ar yr adroddiad a'r Cynllun Gweithredu a gwneud argymhellion i Gabinet Cyngor Sir Ceredigion os oes angen.

Y CEFNDIR:

Ym mis Mawrth 2021 cyhoeddodd Gwelliant Cymru 'Lwybr Safonau Gofal Dementia Cymru'. Mae'r strategaeth lefel uchel yn darparu strwythur llywodraethu rhaglen a sylfaen ar gyfer ariannu gwasanaethau, yn unol â fframwaith cyflawni Gwelliant Cymru. Mae gwaith sylweddol wedi'i wneud eisoes ym Mwrdd Partneriaeth Rhanbarthol Gorllewin Cymru i ddatblygu gwasanaethau dementia. Mae Attain wedi bod yn gweithio gyda'r Bwrdd i gyd-ddylunio Strategaeth Dementia Ranbarthol a llwybr gofal enghreifftiol. Roedd pobl sy'n byw gyda dementia a'u gofalwyr yn ganolog i'r gwaith. Ar y cyd â hyn, cynhaliodd Attain adolygiad o'r prosiectau dementia a oedd yn cael eu hariannu gan y Gronfa Gofal Integredig Ranbarthol. Rhoddodd hyn arweiniad ar ba wasanaethau y dylid parhau i'w hariannu, yn ogystal ag awgrym o fentrau ychwanegol y dylid eu cyflawni.

Maes blaenoriaeth i Gyngor Sir Ceredigion yw datblygu Cynllun Gweithredu lleol ar gyfer dementia i gefnogi'r Strategaeth Dementia Ranbarthol. Ar 6 Rhagfyr 2022 penodwyd Attain i gynnal a hwyluso sesiynau ymgysylltu i weld pa gamau oedd eu hangen i gefnogi pobl sy'n byw gyda dementia yng Ngheredigion. Parodd y cyfnod ymgysylltu am chwe wythnos rhwng 13.02.2023 a 31.03.2023. Yn ystod y cyfnod ymgysylltu siaradodd Attain ag ystod eang o randdeiliaid, o unigolion sy'n byw gyda dementia, eu gofalwyr, a gweithwyr proffesiynol o bob rhan o faes lechyd a Gofal Cymdeithasol, gan gynnwys rhwydweithiau cymorth yn y 3^{ydd} sector. Fel rhan o'r gwaith hwn mae Attain wedi llunio adroddiad a Chynllun Gweithredu a fydd yn cefnogi Cyngor Sir Ceredigion a Bwrdd lechyd Prifysgol Hywel Dda wrth fynd i'r afael â rhai o'r heriau a'r bylchau a nodwyd.

Y SEFYLLFA BRESENNOL:

Mae'r adroddiad terfynol a'r Cynllun Gweithredu wedi cael eu drafftio erbyn hyn a gellir gweld y rhain yn Atodiadau A a B o'r adroddiad hwn.

Dyma brif ganfyddiadau'r adroddiad:

Data

- Mae oddeutu 1,260 o bobl yn byw gyda Dementia yng Ngheredigion ar hyn o bryd.
- Erbyn 2040 rhagwelir y bydd rhwng 600 a 2000 yn fwy o bobl yn byw gyda Dementia yn y sir, felly bydd cynnydd sylweddol.

Prif Themâu

O ddadansoddi gweithgareddau'r cyfnod ymgysylltu, nodwyd 20 o themâu allweddol sy'n "fannau cyfyng" yn y gwasanaethau a ddarperir ar hyn o bryd ac yn gyfleoedd i wella profiadau:

- Y broses / llwybr atgyfeirio
- Diagnosis cyn-glinigol
- Diffyg cyfeirio priodol
- Llwybr tameidiog
- Diffyg cymorth mewn argyfwng
- Dull Tîm Amlddisgyblaethol
- Gwasanaethau Dydd
- Trafnidiaeth
- Systemau cofnodi cleifion
- Mynediad a rhannu gwybodaeth
- Ariannu
- Gwybodaeth anghywir ynghylch darparwyr trydydd sector
- Gweithio mewn seilios/ ar wahân
- Diffyg gwelyau nyrsio
- Cyfathrebu
- Recriwtio a staffio
- Cymysgedd y sgiliau a hyfforddi a datblygu
- Addysg
- Gofal Seibiant
- Cyfrinachedd

Argymhellion

Mae'r argymhellion canlynol wedi'u cynnwys yn y cynllun gweithredu (Atodiad B) ac mae rhai o'r argymhellion yn cael eu rhoi ar waith eisoes drwy Ffrydiau Gwaith Rhanbarthol dynodedig. Mae Swyddogion Ceredigion yn cymryd rhan yn y Grŵp Llywio Dementia Rhanbarthol a'r ffrydiau gwaith fesul thema, gyda Chynllun Gweithredu Ceredigion yn sail i'r Gwelliannau Strategol cyffredinol sydd eu hangen i gefnogi pobl sy'n byw gyda Dementia yng Ngheredigion.

Elfen sylfaenol o gyflawni'r cynllun gweithredu fydd sicrhau bod y Gymraeg yn rhan annatod o ofalu am siaradwyr Cymraeg sy'n byw gyda dementia, a'u cefnogi. Bydd angen ystyried hyn drwy gydol y llwybr dementia.

- **Rôl Cysylltwyr Lles Dementia (Rhanbarthol)** - Y weledigaeth ar gyfer gwasanaeth y Cysylltwyr Lles Dementia yw bod pobl sy'n byw gyda Dementia a'u gofalmwyr yn cael mynediad i gymorth cofleidiol cyson, cydgysylltiedig, fel eu bod yn gallu llywio'n effeithlon ac effeithiol drwy wasanaethau iechyd, gofal cymdeithasol, a thrydydd sector, gyda chefnogaeth i'w llesiant drwy gydol y daith.
- **Gwaith archwilio ac astudiaeth dichonoldeb i ystyried gwasanaeth rhithiol a llinell gyngor ar iechyd dementia (Rhanbarthol)** - Byddai gwiriadau iechyd rhithiol yn galluogi gweithwyr proffesiynol i fonitro sefyllfaoedd o bell. Hefyd byddai mynediad i linell gyngor ar iechyd dementia yn cefnogi pobl sy'n byw gyda dementia, a'u teuluoedd a'r rhai sy'n rhoi gofal iddynt. Byddai hyn yn rhoi mynediad hawdd iddynt at gyngor ar iechyd a gallai atal gorfod mynd ar frys i ysbytai aciwt. Nid yw wedi ei brofi eto a byddai angen rhagor o waith dichonoldeb ac ymchwilio i ddeall y swyddogaethau.
- **Gwella'r opsiynau trafndiaeth yn Rhanbarthol/Lleol** - Mae'n hanfodol bod sefydliadau cyhoeddus, preifat ac elusennol yn ystyried opsiynau ychwanegol ar gyfer trafndiaeth i gefnogi cymunedau lleol a sicrhau mynediad teg i iechyd a gofal cymdeithasol i bobl sy'n byw gyda dementia.
- **Gwasanaethau dydd pwrpasol sy'n gweithredu fel hybiau cymunedol (Lleol)** - Pwyslais o'r newydd ar bwysigrwydd gwasanaethau dydd, a'r angen i drawsnewid y gwasanaethau hanfodol hyn i ddiwallu'n well anghenion pobl sy'n byw gyda dementia.
- **Gwasanaethau Dementia-gyfeillgar ym mywyd pob dydd (Lleol)** - Gan elwa ar lwyddiant trefi Dementia-gyfeillgar a dealltwriaeth gynyddol y cyhoedd o ddementia, mae Cyngor Sir Ceredigion mewn sefyllfa dda i gefnogi camau bychan, cadarnhaol ledled y gymuned yn ehangach a bywyd bob dydd.
- **Dull cydgysylltiedig o ddysgu a datblygu (Rhanbarthol)** - Dull rhanbarthol ar y cyd o ddysgu a datblygu ynghylch dementia ar gyfer staff iechyd a gofal cymdeithasol ar bob lefel.
- **Model gofal newydd sy'n cynnwys y canlynol (Rhanbarthol/Lleol – Integredig, ac angen cydweithio i ddatblygu'r maes gwaith hwn ymhellach):**
  - Tîm cymunedol dementia a llwybr atgyfeirio penodedig;
  - Cyflwyno dull tîm amlddisgyblaethol ledled y llwybr dementia;
  - Rolau clinigwyr addysg arbenigol;
  - System atgyfeirio TG integredig;
  - Gwneud penderfyniadau sy'n canolbwyntio ar y claf;

- Cynnydd mewn unedau gofal dementia arbenigol yn yr ardal.

Y Camau Nesaf

- Cyflwyno i Grŵp Strategol Ceredigion Iachach a chreu Grŵp Datblygu Integredig ar Iechyd, Gofal Cymdeithasol a'r Trydydd Sector i oruchwylio'r gwaith o gyflawni'r cynllun gweithredu.
- Rhannu canfyddiadau cychwynnol yr ymgysylltu gyda'r cyhoedd, a datblygu Cynllun Cyfathrebu ac Ymgysylltu gan sicrhau bod y cyhoedd yn ymwybodol o'r cynnydd parhaus mewn perthynas â chyflawni'r cynllun gweithredu.
- Dod yn ôl i'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau Iachach gydag Adroddiad Cynnydd Blyneddol.

A gwblhawyd Asesiad Effaith Integredig?

Do, wedi'i atodi

Crynodeb:

Hirdymor:

Bydd y Strategaeth Ranbarthol yn cynnig glasbrint ar gyfer datblygu cymorth a gwasanaethau Dementia at y dyfodol.

Integreiddio:

Cydweithio:

Mae'r Cynllun Gweithredu yn un integredig.

Mae'r Cynllun Gweithredu yn gofyn am gydweithio rhwng asiantaethau, cymunedau lleol, unigolion sy'n byw â dementia a'u gofalwyr.

Cynnwys:

Bydd angen cynnwys gweithwyr proffesiynol ledled yr awdurdod, y Bwrdd Iechyd, y trydydd sector a'r cymunedau.

Atal:

Mae Atal yn bwyslais allweddol yn y cynllun gweithredu a byddwn yn gweithio gydag Iechyd Cyhoeddus Cymru i sicrhau bod atal yn sail i'r gwaith o weithredu'r strategaeth.

LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL:

ARGYMHELLION:

Adroddiad er gwybodaeth ac i gytuno ar argymhellion i'r Cabinet cyn iddynt ei gymeradwyo.

RHESWM DROS YR ARGYMHELLION:

Ddim yn berthnasol

Enw Cyswllt: Donna Pritchard
Swydd: Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Porth Gofal
Dyddiad yr Adroddiad: 22 Awst 2023
Acronymau:

Cyngor Sir Ceredigion – Prosiect Ymgysylltu a Chynllun Gweithredu Gwasanaeth Dementia

Adroddiad Cam 1 – Dadansoddi data a
themâu allweddol o'r gweithgareddau
ymgysylltu

Ebrill 2023

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

Rheoli dogfen

Perchennog	Cyngor Sir Ceredigion
Teitl y Ddogfen	Prosiect Ymgysylltu a Chynllun Gweithredu Gwasanaeth Dementia
Fersiwn	15
Cyfeirnod	1001073
Awdur	Aoife Mulcahy/Joseph Middleton
Dyddiad	10/07/2023

Hanes dogfen

Fersiwn	Dyddiad	Awdur	Sylwadau
1.0	27/03/23	Aoife Mulcahy	Drafft
2.0	03/04/23	Martin Wilson	Adolygu a golygu
3.0	04/04/23	Aoife Mulcahy	Drafft – Wedi'i olygu
4.0	05/04/23	Martin Wilson	Drafft – Wedi'i adolygu a'i olygu
5.0	05/04/23	Aoife Mulcahy	Drafft – Wedi'i olygu
6.0	11/04/23	Martin Wilson	Drafft – Wedi'i adolygu a'i olygu
7.0	12/04/23	Joseph Middleton	Wedi'i adolygu a'i olygu
8.0	13/04/23	Cherie Cope	Adran ddata ddiwygiedig, fformat yr adroddiad
9.0	27/04/23	Joseph Middleton	Dadansoddiad o'r arolwg, ymgysylltiad ychwanegol a phrofiad byw
10.0	28/04/23	Martin Wilson	Adolygu a golygu
11.0	12/05/23	Joseph Middleton	Sylwadau NL Golygiadau Tîm Perfformiad ac Ymchwil CSC
12.0	25/05/23	Joseph Middleton	Sylwadau rhanbarthol yn unol â'r MBF
13.0	13/06/23	Joseph Middleton	Atodiad ar ymgysylltu wedi'i ychwanegu
14.0	15/06/23	Joseph Middleton	Newidiadau BPRhGC

15.0	10/07/2023	Martin Wilson	Datblygiad Hafan y Waun
16.0	11/07/2023	Joseph Middleton	Addasiad Hafan y Waun

CYNNWYS

---

1. CYFLWYNIAD	5
2. DADANSODDI DATA	7
3. YMGYSYLLTU Â RHANDDEILIAID	13
4. DADANSODDIAD O'R AROLWG	14
5. PROFIAD BYW A CHYD-DESTUN	18
6. THEMÂU ALLWEDDOL	21
7. PRIF FYLCHAU YN Y GWASANAETH.....	32
8. CASGLIADAU.....	35
9. ATODIADAU	39

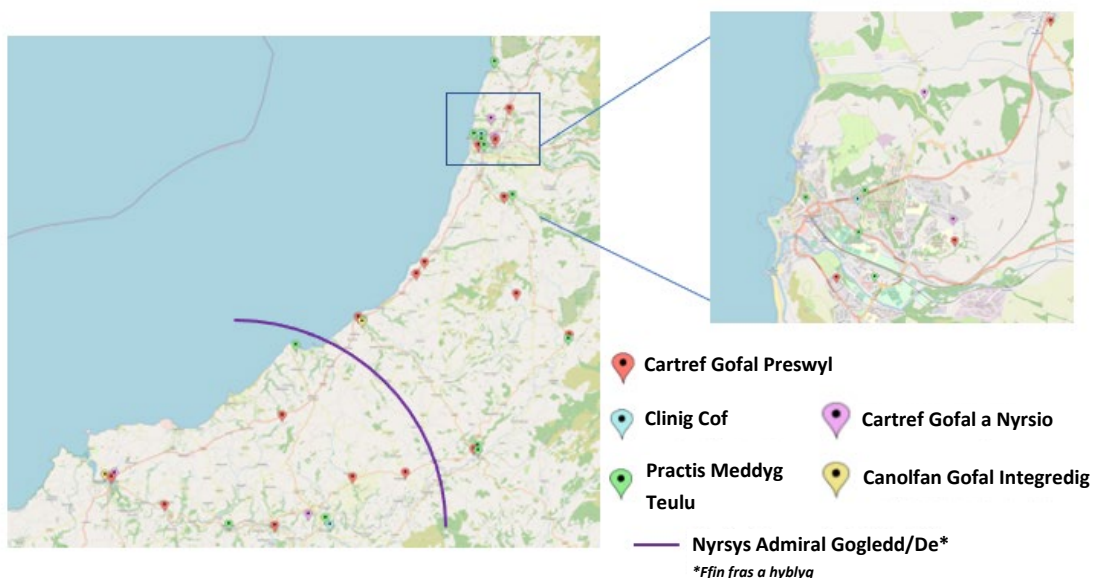
1. CYFLWYNIAD

1.1. Cefndir

Ym mis Mawrth 2021, cyhoeddodd Gwelliant Cymru y ddogfen Llwybr Safonau Gofal Dementia Cymru. Mae'r strategaeth lefel uchel yn darparu strwythur llywodraethu rhaglen a'r sylfaen ar gyfer ariannu gwasanaethau, yn unol â fframwaith cyflenwi Gwelliant Cymru. Mae gwaith sylweddol eisoes wedi cael ei wneud o fewn Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol Gorllewin Cymru (BPRhGC) i ddatblygu gwasanaethau dementia. Mae Attain wedi gweithio gyda BPRhGC i gyd-lunio Strategaeth Dementia Ranbarthol a llwybr gofal gwasanaeth enghreifftiol. Roedd pobl sy'n byw gyda dementia a'u gofalmwyr yn ganolog i'r gwaith. Ochr yn ochr â hyn, cynhaliodd Attain adolygiad o brosiectau Cronfa Gofal Integredig Ranbarthol yn ymwneud â dementia, a roddodd arweiniad ynghylch pa wasanaethau y dylid parhau i'w hariannu, yn ogystal â syniadau ynghylch unrhyw fentrau ychwanegol y dylid ymgymryd â nhw.

Maes blaenoriaeth Cyngor Sir Ceredigion yw datblygu cynllun gweithredu lleol ar gyfer dementia i gefnogi'r Strategaeth Dementia Ranbarthol. Mae Attain wedi cael ei benodi i gynnal sesiynau ymgysylltu gyda chylch gorchwyl eang o randdeiliaid proffesiynol a llyeg er mwyn deall yr hyn sy'n bwysig i ddefnyddwyr gwasanaeth Ceredigion, ac yna symud ymlaen i ddatblygu cynllun gweithredu i fynd i'r afael â'r heriau a'r bylchau a nodwyd. Bydd hyn yn cynorthwyo Cyngor Sir Ceredigion i ddatblygu gwasanaethau yn y dyfodol a fydd yn cyd-fynd â'r Strategaeth Dementia Ranbarthol a'r polisiau a sbardunau cenedlaethol.

Mae Ceredigion yn sir wledig yn bennaf gyda chrynodiad trefol o amgylch y brif dref, sef Aberystwyth. Gwasanaethir y rhanbarth gan ystod o gartrefi gofal preswyl a meddygfeydd yn ogystal â chlinig cof yn ysbyty Bronglais (gyda chlinig lloeren unwaith yr wythnos yn ne'r sir).

Map Gwasanaeth o ddarparwyr craidd ar gyfer Gofal Dementia

Mae'r map yn dangos dosbarthiad y cyfleusterau hyn sy'n greiddiol i lwybr gofal dementia ac yn dangos rhai o heriau daearyddol mewn sir fawr ac anwastad ei phoblogaeth.

1.2. Pwrpas

Mae'r adroddiad hwn yn rhoi sylw i Gam 1 y prosiect ac yn rhoi trosolwg o ddadansoddi data a'r themâu allweddol a ddaeth i'r amlwg o'r gweithgareddau ymgysylltu â rhanddeiliaid. Ceir rhagor o fanylion yn yr atodiadau.

1.3. Dadansoddi data

Roedd y cam holi data yn cynnwys dadansoddiad manwl o'r "dangosfyrddau data" sy'n cynnwys data iechyd a chymdeithasol a ddarparwyd gan Gyngor Sir Ceredigion. Trwy hyn sefydlwyd i ba raddau roedd y materion a nodwyd yn yr ymgysylltu â rhanddeiliaid yn cael eu cadarnhau gan y data, ac felly'n helpu i nodi problemau ac atebion.

1.4. Ymgysylltu â rhanddeiliaid

Roedd ymgysylltu â rhanddeiliaid mor eang â phosibl ac roedd cwrdd â phobl sy'n byw gyda dementia (PBGD) a'u gofalwyr yn ganolog i'r ymarfer. Yn ystod y cyfnod ymgysylltu, roedd Attain wedi cynnal sesiynau galw heibio, grwpiau ffocws o fewn gofal a llety preswyl, dros 50 o gyfweiliadau ac wedi mynychu sesiynau darparwyr i gasglu profiadau a safbwyntiau yn ymwneud â phobl sy'n byw gyda dementia yng Ngheredigion.

Cafwyd barnau a safbwyntiau o ystod eang o gefndiroedd proffesiynol, yn amrywio o staff rheng flaen i uwch reolwyr. Roedd hyn yn cynnwys y rhai o fewn yr awdurdod lleol, rheoli gofal cymdeithasol, tai a chamddefnyddio sylweddau, timau iechyd o ofal sylfaenol ac eilaidd, sefydliadau elusennol fel Cymdeithas Alzheimer a chyrrff cyhoeddus eraill fel y Gwasanaeth Tân ac Achub. Gweler Atodiad 1 am restr lawn.

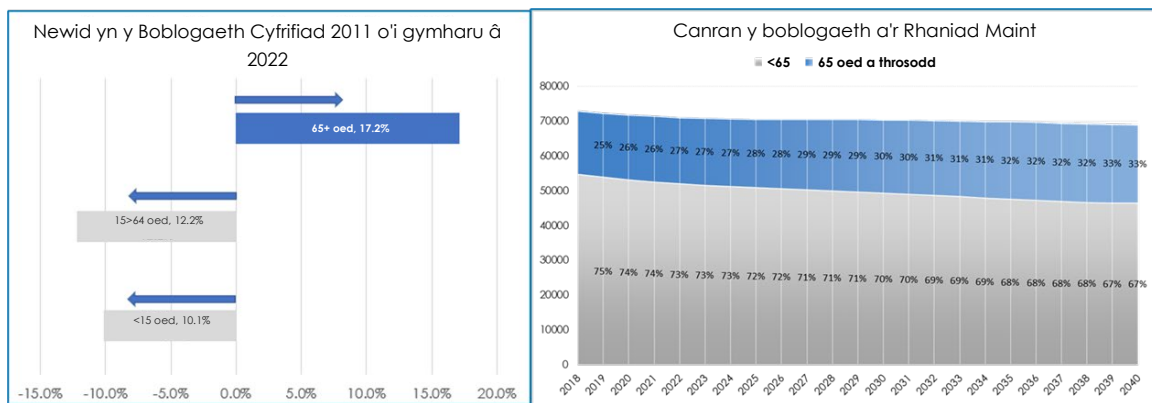
Yn ogystal, cwblhaodd Cyngor Sir Ceredigion arolwg ar-lein ac ar bapur trwy gydol y cyfnod ymgysylltu. Roedd hwn yn agored i'r cyhoedd ac yn gwahodd ymatebion o bob rhan o'r sir. Roedd cyfres o negeseuon ymwybyddiaeth y cyhoedd, gan gynnwys datganiadau i'r wasg a negeseuon yn y cyfryngau cymdeithasol, wedi ysgogi cymaint o ymatebion â phosibl.

2. DADANSODDI DATA

2.1. Poblogaeth a phobl sy'n byw gyda dementia

Mae data Cyfrifiad 2021 yn dangos y bu gostyngiad cyffredinol o 5.8% ym mhoblogaeth Ceredigion. Mae hyn yn cael ei ysgogi'n bennaf gan ostyngiad yn nifer y bobl o dan 65 oed. Fodd bynnag, mae'r rhan fwyaf o bobl sy'n cael diagnosis o ddementia yng Ngheredigion dros 65 oed (97%). Dyma'r grŵp oedran sydd wedi gweld cynnydd dramatig yn y newid yn y boblogaeth gyda 2,700 yn fwy o bobl 65+ yng Ngheredigion nag yn 2011, gan arwain at gynnydd o 17.2% mewn 10 mlynedd.

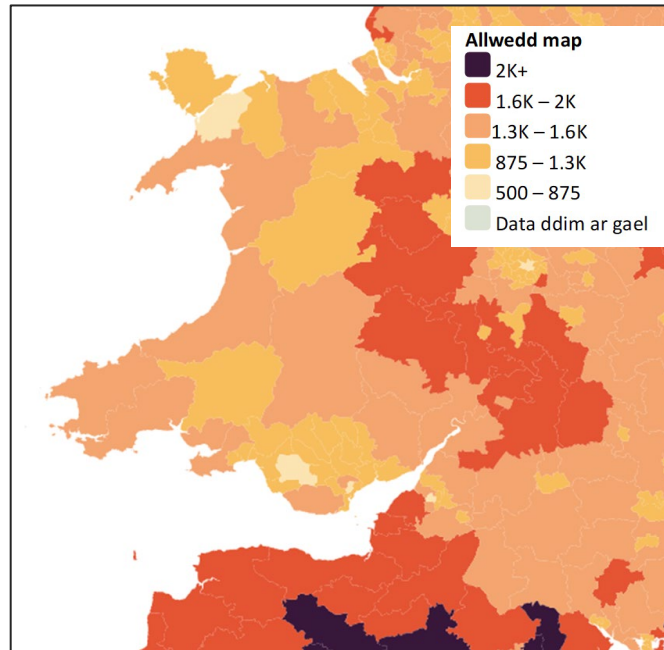
Mae'r data'n awgrymu, er bod poblogaeth Ceredigion yn crebachu, mae poblogaeth oedrannus y rhanbarth yn tyfu ar gyfradd sylweddol.

Mae rhagfynegiadau demograffig wedi'u modelu yn disgwyl y bydd y rhanbarth yn parhau i wynebu gostyngiad cyson yn y boblogaeth gyffredinol. Fodd bynnag, disgwylir y bydd poblogaeth pobl 65 oed a hŷn yn cynyddu o ran nifer ac fel cyfran o'r boblogaeth gyfan. Gallwn weld rhwng canfyddiadau'r cyfrifiad yn 2021 (26%) a'r sefyllfa a ragwelir yn 2040, y bydd cyfran y bobl 65+ wedi cynyddu 7 pwynt canran arall i 33% o'r bobl sy'n byw yng Ngheredigion.

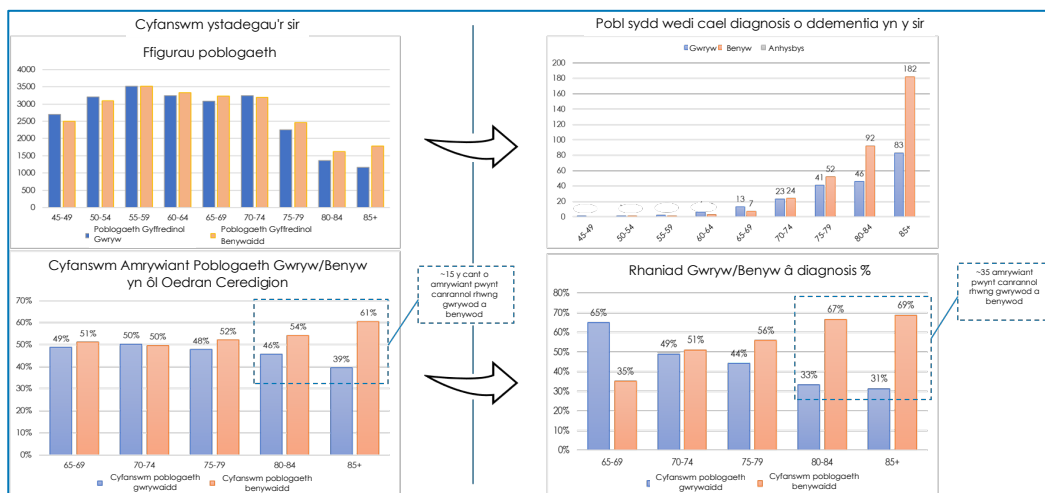
Felly, er bod y boblogaeth yn crebachu, disgwylir i gyfran y bobl oedrannus gynyddu'n gyson. Bydd hyn yn sicr o arwain at bwysau pellach o ran y galw ar wasanaethau i bobl hŷn yng Ngheredigion. Mae hyn yn cynnwys gofal dementia, y mae 97% ohono'n cael ei ddarparu i'r grŵp oedran 65+.

Yn ôl poblogaeth, mae Ceredigion yn is na chyfartaledd y DU, sef tua 1,260 o bobl sy'n byw gyda dementia, tra bod cyfartaledd y DU yn 1,302. Fodd bynnag, yn gyffredinol, mae canran poblogaeth y rhanbarth sy'n byw gyda dementia ychydig yn uwch na chyfartaledd y DU, sef 1.69% o'i gymharu ag 1.33% ar gyfer etholaethau'r DU ar gyfartaledd.

Gwyddys hefyd fod dementia yn cael ei danddiagnosisio ar draws y byd; nid yw Cymru a Cheredigion yn eithriad ac amcangyfrifir mai tua 53% yn unig yw cyfradd diagnosisio Hywel Dda (er bod rhai amcangyfrifon wedi awgrymu y gallai hyn fod wedi bod mor isel â 45% ar un adeg). Mae hyn oll yn dangos bod angen sylweddol ymysg y boblogaeth, angen sy'n tyfu dros amser. Ceir ymrwymiad rhanbarthol i gynnydd blynyddol o 3% mewn cyfraddau diagnosis sydd ar darged.

Mae dementia yn effeithio'n anghymesur ar bobl hŷn. Mae tua 97% o'r rhai a gafodd ddiagnosis o ddementia yng Ngheredigion dros 65 oed. O ran rhyw, er gwaetha'r hyn sy'n ymddangos yn wahaniaeth amlwg rhwng cyfraddau diagnosis gwrywod a benywod – mae rhywfaint o gydbertynas â'r ffaith bod cyfran fwy o fenywod yn y grŵp oedran 65+ yn gyffredinol ar lefel ranbarthol. Yr eithriad yw pobl 80+ oed lle mae'r data'n awgrymu bod mwy o fenywod yn cael diagnosis na gwrywod yn gyffredinol o'i gymharu â chyfanswm y boblogaeth ar gyfer yr un ystod oedran.

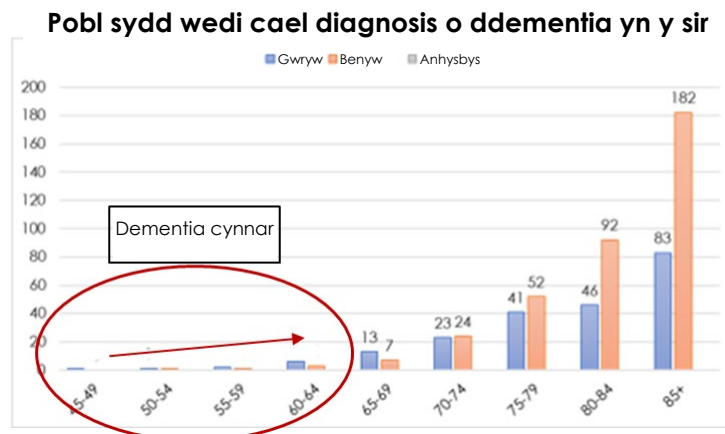
Mae'r twf a ragwelir o ran PBGD yn amrywio unrhyw le o 600 yn fwy o PBGD yn 2040 o'i gymharu â 2000. Os yw hyn yn gywir, mae hyn yn gynydd o 49% o leiaf yn nifer yr achosion o'i gymharu â'r nifer presennol. O'i gymharu â siroedd eraill yng Nghymru, mae cyfradd twf Ceredigion yn arafach, ond mae'n parhau i fod yn sylweddol o ystyried y boblogaeth sy'n heneiddio. Mae'r sylwadau isod o'r Asesiad o Lesiant Lleol a gyhoeddwyd yn 2022 yn egluro'r sefyllfa'n dda – Dementia a chlefyd Alzheimer oedd y trydydd achos marwolaeth mwyaf cyffredin yng Ngheredigion rhwng 2013 a 2020 – sy'n cyfateb ag oddeutu 8.2% o farwolaethau bob blwyddyn, neu 65 o bobl y flwyddyn (wedi'i dalfyrru o Asesiad o Lesiant Lleol 2022 – td.19).

2.2. Dementia Cynnar

Er mai'r cynnydd ym mhoblogaeth pobl hŷn a'r achosion cynyddol o ddementia yn y proffil oedran hwn yw craidd a swmp yr holl achosion o ddementia, nid oes lefel ansylweddol o ddementia cynnar (cyfeirir ato weithiau fel dementia oedran gweithio) yn genedlaethol ac ar draws Ceredigion.

Amcangyfrifir bod tua 1 o bob 1,000 o bobl yng Nghymru â dementia cynnar. Mae amcangyfrifon pellach yn awgrymu bod y ffigur ychydig yn uwch yng Ngorllewin Cymru, ac yn arbennig felly yng Ngheredigion. Mae'r niferoedd ar gofrestri meddygon teulu yn llawer is nag y byddai hynny'n ei awgrymu, gyda llai nag 20 o bobl â diagnosis ffurfiol. Yn ôl y lefelau a ragwelir, dylai'r nifer hwn fod yn agosach at 70-100 o bobl.

Mae proffil dementia cynnar, neu oedran gweithio, yn dilyn patrwm diagnosisu eraill yn yr ystyr bod nifer yr achosion yn cynyddu gydag oedran.

Fel y nodwyd, mae'r graff uchod yn dangos tanddiagnosis ar gofrestri meddygon teulu; rhagwelir y bydd niferoedd yn uwch na hyn ond gwelir patrwm o gynyddu gydag oedran. Mae Adroddiad ar Sefydlogrwydd y Farchnad Ceredigion o 2022 yn nodi bod bylchau "naill ai'n ddaearyddol neu ar gyfer gwasanaethau mwy arbenigol fel dementia cynnar", ac felly cydnabyddwyd yn ddiweddar bod mwy o angen am wasanaethau yn y maes hwn.

Mae'n debygol bod cyfran uwch o bobl yn y garfan iau hon heb gael diagnosis, yn enwedig o ystyried bod y grŵp hwn o bobl yn aml â ffurfiau llai cyffredin o ddementia. Yn

2013 adroddodd y Comisiwn Ansawdd Gofal (Lloegr) fod achosion o ddementia heb eu cofnodi deirgwaith yn fwy cyffredin ymhlith pobl rhwng 18 a 54 oed o'i gymharu â'r rhai dros 75 oed. Nid yw ystadegau bob amser yn cael llawer o gyhoeddusrwydd ar gyfer y grwpiau oedran iau, fodd bynnag, amcangyfrifir mai'r amser cyfartalog ar gyfer diagnosis yw tua 4.4 blynedd ar gyfer pobl iau o'i gymharu â thua 2.2 mlynedd ar gyfer pobl dros 65 oed. Awgrymodd gwefan dementia cynnar bod y gyfradd diagnosis o ddementia amcangyfrifedig ar gyfer y proffil oedran iau, ar draws Lloegr yn 2018 yn 41% yn unig. Gyda chyfraddau diagnosis cyffredinol yng Nghymru yn is na'r rhai ar draws y DU, mae'n rhesymegol i feddwl bod yr un peth yn wir ar gyfer cyfraddau diagnosis o ddementia cynnar. Wrth edrych ar ddata'r gofrestri meddygon teulu ar gyfer y grŵp oedran hwn yn erbyn yr hyn y gellid ei ddisgwyl (tua 20 o bobl ar y gofrestr o'i gymharu â'r 75 disgwylidiedig), mae hyn yn rhoi cyfradd diagnosis bras ar gyfer dementia cynnar o 20-30% yng Ngheredigion.

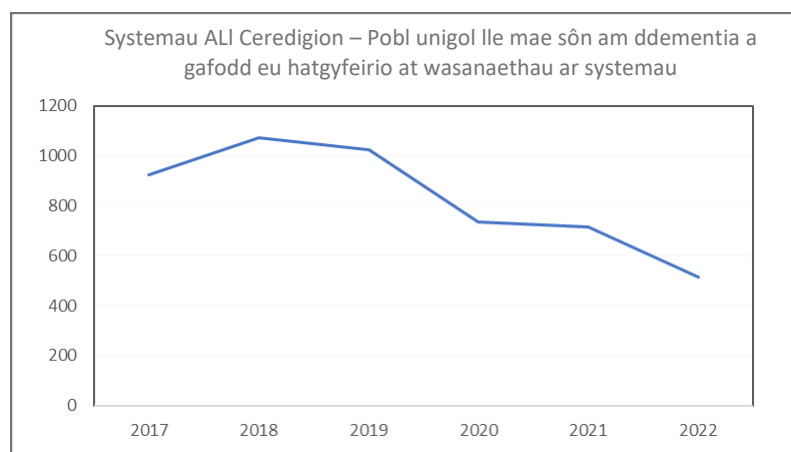
Pwynt pwysig arall o ran heriau diagnosis ar gyfer y garfan oedran iau hon yw'r tebygolrwydd uwch y bydd gan y person â dementia anableddau dysgu. Gwyddys y gall hyd at dri chwarter o bobl â Syndrom Down dros 50 oed ddatblygu dementia. Gall hefyd fod yn anoddach gwneud diagnosis o fewn y grŵp hwn oherwydd yr heriau sy'n gysylltiedig ag asesu newidiadau sgiliau meddwl y rhai ag anableddau dysgu (Cymdeithas Alzheimer). Mae hyn wedi'i gydnabod yn Llwybr Safonau Gofal Dementia Cymru lle mae Safon 4 yn nodi bod disgwyl i ranbarthau sicrhau bod pobl ag anableddau dysgu'n cael cynnig archwiliadau llesiant gwybyddol rheolaidd er mwyn helpu i adnabod yn gynt symptomau a allai fod yn arwydd o dementia.

2.3. Data Arall ac Ansawdd Data

Dechreuodd arweinwyr gwybodaeth Cyngor Sir Ceredigion ar dasg fel rhan o'r gwaith hwn i dynnu data o'u systemau lle mae sôn am ddementia. Darparwyd a dadansoddwyd y data. Mae bylchau sylweddol yn y data, yn enwedig o 2020 ymlaen, lle mae nifer yr atgyfeiriadau a phobl unigol wedi gostwng yn sylweddol.

Mae'n bwysig iawn nodi, er bod yr isod yn ceisio dod i rai casgliadau o'r data hwn dylid ystyried y casgliadau yng nghyd-destun pryderon am ansawdd data.

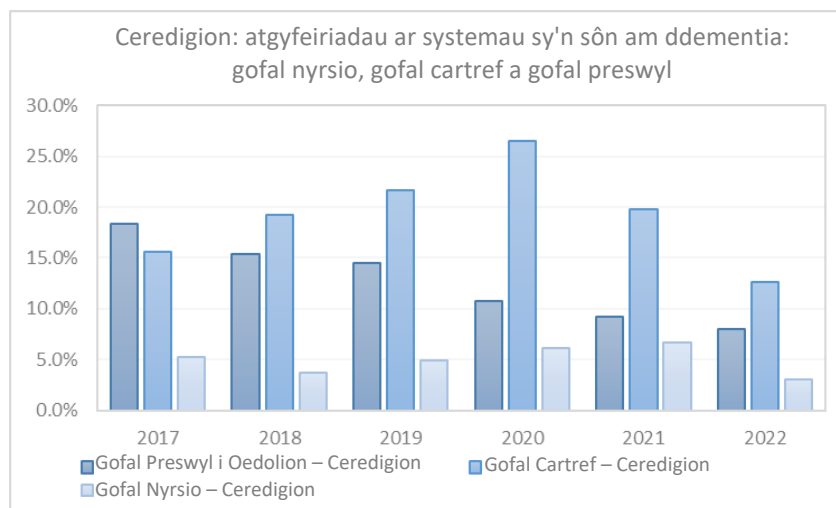
Mae'r graff isod yn dangos y gostyngiad a nodwyd uchod yn y niferoedd a gofnodwyd, sy'n dangos nad ydym yn gwybod y rhesymau dros y gostyngiad (newid cofnodi, ansawdd data neu lai o atgyfeiriadau / sôn am ddementia).

Mae nifer yr atgyfeiriadau sy'n sôn am ddementia yn dangos patrwm tebyg ac mae nifer cyfartalog yr atgyfeiriadau fesul person wedi gostwng o 2.08 i tua 1.7 rhwng 2017 a 2022. Mae'n anodd gwybod wrth adolygu'r data a fu newid mewn gwasanaethau yn ystod Covid sydd wedi parhau neu a fu gostyngiad mewn cofnodi (unigolion sy'n hunan-atgyfeirio a chan bobl sy'n derbyn atgyfeiriadau.

Y naill ffordd neu'r llall, mae'r data'n rhoi ychydig o fewnwelediad diddorol er nad yw'n peri syndod:

- Mae atgyfeiriadau sy'n sôn am ofal preswyl, gofal nyrsio a/neu ofal cartref yn ffurfio rhwng pumed a chwarter o'r holl unigolion yn y set ddata.
  - Maent yn ffurfio dros draean o'r holl atgyfeiriadau.
- Yn 2018 gofal cartref oedd â'r nifer fwyaf o atgyfeiriadau oedd yn sôn am ddementia yn hytrach na gofal preswyl. Mae wedi parhau i fod yr uchaf ers hynny.
- Er gwaethaf y gostyngiad yn y niferoedd cyffredinol ar draws yr holl wasanaethau, cynyddodd atgyfeiriadau gofal cartref yn sylweddol yn 2020 yn ystod Covid. Cynyddodd y gyfran hefyd o 19-21% i dros 26% o'r holl atgyfeiriadau. Mae hyn yn awgrymu, yn hytrach na chofnodi newid, bod newid gwirioneddol naill ai yn y dewis neu'r ddarpariaeth gwasanaeth oherwydd y pandemig.
- Roedd dros 90%, ac weithiau nifer mor uchel â 94%, o'r bobl a atgyfeiriwyd lle roedd sôn am ddementia dros 65 oed (DS: cafodd pawb o dan 40 oed eu dileu oherwydd maent yn debygol o fod yn gywir, ond mae gofalwyr neu aelodau o'r teulu sy'n gwneud atgyfeiriadau ac wedi'u cofnodi felly, yn hytrach na'r person sy'n cael ei atgyfeirio).
- Oed canolrifol yr atgyfeiriadau yw 81, y cymedrig yw 79 oed.

Mae'n bwysig nodi nad oedd gan dros hanner y cofnodion yn y set ddata unrhyw wasanaeth wedi'i gofnodi yn eu herbyn, felly mae'n gwbl bosibl y dylai'r 'bylchau' hynny gael eu cynnwys mewn un o'r categorïau eraill. Dangosir y categorïau cyffredinol isod, gyda'r rhan fwyaf â niferoedd bach iawn ac yn cael eu codio'n anghyson ar draws y blynyddoedd.

Gofal Preswyl i Oedolion	Taliadau Uniongyrchol	Gwasanaethau Gofalwyr	Seibiannau
Gofal Cartref	Prydau Bwyd	Gwybodaeth	Partneriaeth Arloesi
Gofal Nyrsio	Gofal Dydd	Byw â Chymorth	Heb ei Gofnodi
Technoleg Gynorthwyol	Offer ac Addasiadau	Trafnidiaeth	

Heblaw am 'Heb ei gofnodi' fel y disgrifir uchod (sy'n dod drwodd yn wag yn y data) mae gan bopeth heblaw gofal preswyl, gofal cartref a gofal nyrsio niferoedd isel.

Roedd gan dechnoleg gynorthwyol niferoedd tebyg i ofal nyrsio tan 2019, pan ddisgynnodd yn sylweddol ac nid yw byth wedi dychwelyd i'r lefelau uwch. Mae Taliadau Uniongyrchol wedi cael, ac yn parhau i gael, niferoedd tebyg wedi'u cofnodi i ofal nyrsio. Mae'r niferoedd ar draws y rhain yn eithaf isel.

Mae'r data yn dweud wrthym fod cofnodi wedi newid mewn rhyw ffordd, ac felly mae angen dehongli'r holl ganlyniadau gyda hyn mewn golwg. Nid yw'n rhoi rheswm dros atgyfeirio yn erbyn y rhai sy'n wag.

Fodd bynnag, beth sy'n cael ei ddangos yw yn y blynyddoedd 2017-2019, sy'n edrych yn fwyaf cyflawn, bod tua 1,000 o unigolion yn systemau'r Awdurdod Lleol lle roedd sôn am ddementia.

Waeth beth fo'r data cyfyngedig, erys y ffaith bod dementia yn her gyfredol a chynyddol i bobl Ceredigion. Wrth i'r oedran cyfartalog yng Ngheredigion fynd yn hŷn yn raddol, bydd angen i wasanaethau ehangu ac addasu i ateb anghenion carfan fwy o bobl oedranus. Fel rhan o weithredu strategaeth dementia mae'n bwysig ystyried sut mae data'n cael ei gofnodi a'i adrodd yn ôl gan wasanaethau er mwyn gwerthuso newid yn well ac arddangos gwaith da.

3. YMGYSYLLTU Â RHANDDEILIAID

3.1. Dull

Ymgysylltiad pellgyrhaeddol a dwfn â rhanddeiliaid oedd sylfaen dull Attain, gan roi defnyddwyr gwasanaeth (a'u teuluoedd a'u gofalwyr lle bo'n briodol) yn y canol. Roedd y dull a ddefnyddiwyd yn seiliedig ar yr egwyddor o gyfuno mewnwelediad a phrofiad o arferion gorau rhyngwladol, cenedlaethol a lleol ag ymgysylltiad trwyadl ag arweinwyr systemau a rhanddeiliaid allweddol, gan gynnwys defnyddwyr a gofalwyr. Er mwyn sicrhau trylwyredd cyflenwi priodol, dilynodd Attain y dulliau rheoli prosiectau a rhaglenni sy'n gyfarwydd i'r sector cyhoeddus, yn benodol PRINCE2 ac Agile. Mae ein tîm wedi gweithio gydag uwch arweinwyr, clinigwyr, darparwyr gofal, defnyddwyr gwasanaeth a gofalwyr i fapio'r gwasanaethau a ddarperir ar hyn o bryd. Rydym wedi gweithio'n agos gydag aelodau allweddol o'r tîm cleientiaid, gan ddefnyddio eu gwybodaeth leol, eu cysylltiadau a'u harbenigedd, a sicrhau eu perchnogaeth o'r amcanion a'r canlyniadau ar gyfer y gwaith hwn.

3.2. Methodoleg

Roedd mabwysiadu ystod hyblyg o ddulliau cyfathrebu yn golygu bod modd cyrraedd y nifer mwyaf posibl. Cynhaliwyd yr ymgysylltu trwy alwadau ffôn, sesiynau 1:1 ar-lein Microsoft Teams, sesiynau darparwyr grŵp ar-lein Microsoft Teams, cyfarfodydd wyneb yn wyneb, sesiynau galw heibio, dosbarthu arolygon ar-lein ac ar ffurf copi caled a thrwy ohebiaeth ebost.

Ffordd allweddol oedd cynnal fforymau darparwyr a oedd yn rhoi cyfle i weithwyr proffesiynol mewn meysydd gwaith tebyg ddod at ei gilydd a rhannu profiadau tebyg neu rannu heriau cyffredin.

4. DADANSODDIAD O'R AROLWG

Roedd yr arolwg ategol a gynhaliwyd gan Gyngor Sir Ceredigion yn golygu ein bod wedi cyrraedd pob ychwanegol a chasglu barn ar draws y sir.

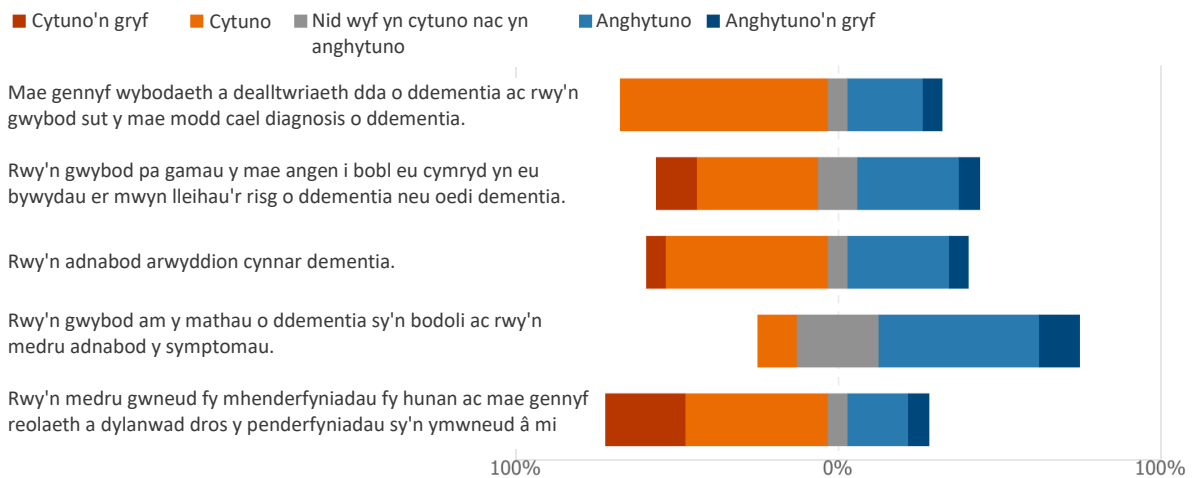
Derbyniwyd cyfanswm o 44 o ymatebion. O'r rhai a roddodd wybodaeth ynghylch ble roeddent yn byw, roedd 4 yn byw yng ngogledd y sir, 12 yn byw yn nghanol y sir, ac 14 yn byw yn ne'r sir.

Roedd yr ystod oedran o'r categori dros 65 oed yn bennaf sy'n cyd-fynd ag ystodau oedran nodweddiadol dementia cynnar (gweler adran 2.2) heb unrhyw ymatebion yn ymwneud â'r rhai â dementia cynnar.

Roedd y mwyafrif o'r ymatebwyr yn drigolion Ceredigion oedd â diddordeb, ond cafwyd ymatebion hefyd gan ofalwyr di-dâl, gweithwyr iechyd a gofal cymdeithasol proffesiynol a chafodd nifer cyfyngedig eu cwblhau ar ran rhywun â dementia.

Roedd adrannau 1-5 o'r arolwg yn rhoi sylw i wybodaeth ddemograffig a diagnosis.

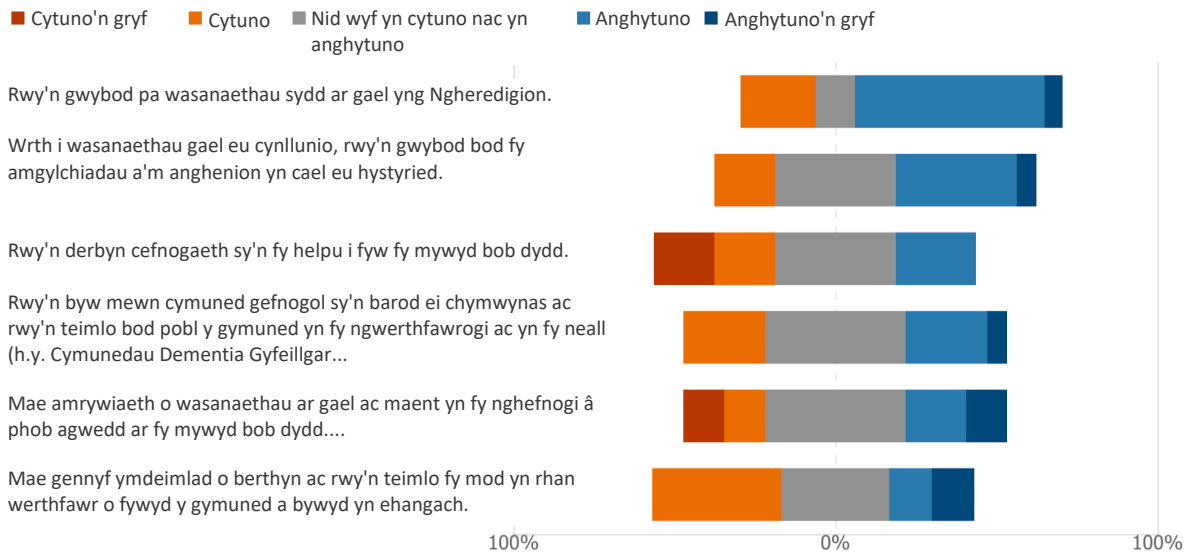
6. Eich gwybodaeth

Mae cwestiynau Adran 6 yn adolygu hyd a lled dealltwriaeth a gwybodaeth y cyhoedd am ddementia. Yn gyffredinol, mae ymatebwyr yn nodi bod ganddynt ddealltwriaeth sicr o ddiagnosis ac ymdeimlad o reolaeth dros benderfyniadau bywyd.

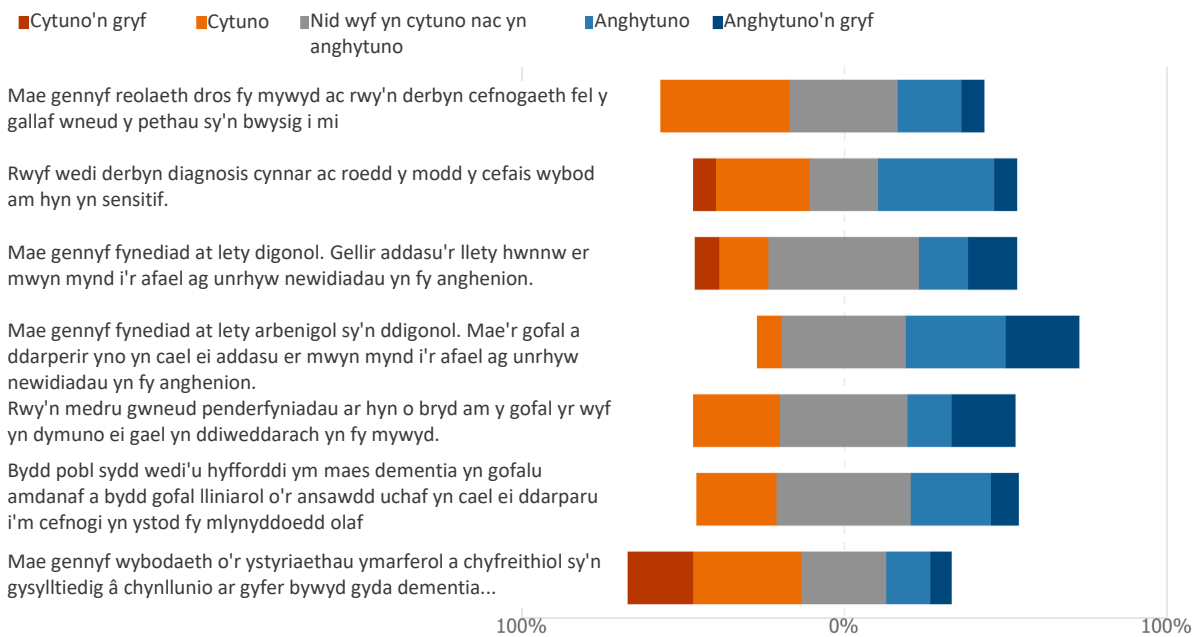
Mae'n bosib bod hyn yn adlewyrchu proffil uwch dementia yn y parth cyhoeddus, wedi'i gryfhau gan ymgyrchoedd ymwybyddiaeth gan elusennau amlwg fel Cymdeithas Alzheimer. Fodd bynnag, yn ogystal, mae ein tystiolaeth ansoddol yn awgrymu bod stigma yn parhau ynghylch diagnosis o ddementia.

8. Gwasanaethau Lleol / Y Gymuned Leol

Mae Adran 8 yn asesu'r ddarpariaeth gwasanaeth yn y sir a'r ymdeimlad o berthyn o fewn cymunedau lleol. Mae cyfeirio a llywio at wasanaethau yn her allweddol i bobl ond mae'r arolwg yn adlewyrchu tystiolaeth bod cymunedau lleol wedi'u ffurfio'n dda ac yn glos.

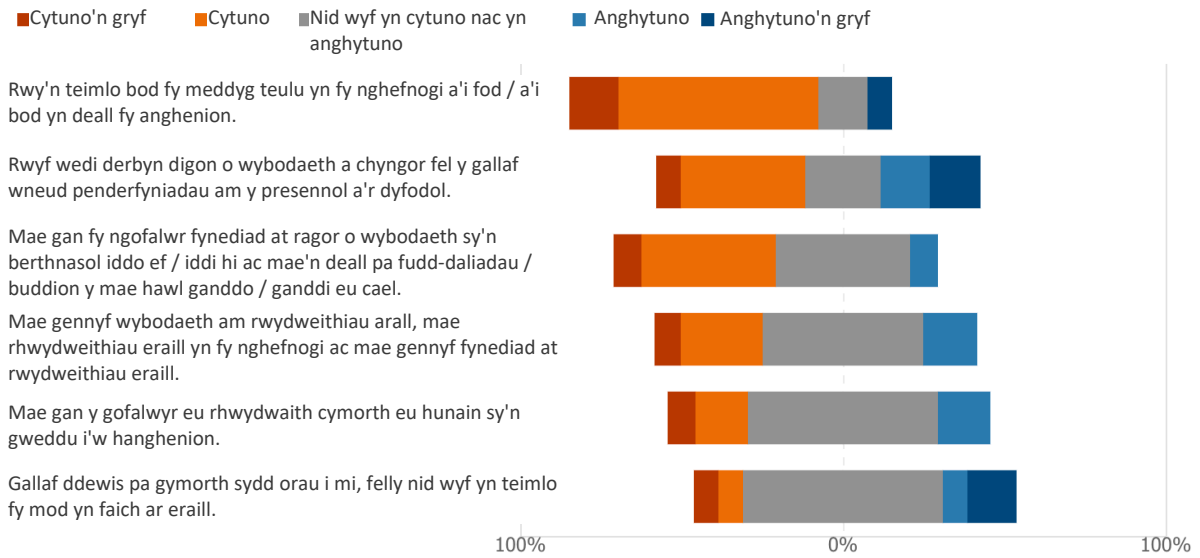
10. Y Dyfodol

Yn adran 10, roedd cwestiynau'n asesu anghenion unigol, yn enwedig o ran llety a chynllunio ar gyfer y dyfodol. Yn unol â'n hymngysylltiad, teimlai ymatebwyr na allant gael

mynediad at lety arbenigol. Yn ein sgysiau cyfeiriodd gweithwyr proffesiynol a'r cyhoedd dro ar ôl tro at y diffyg gwelyau nyrsio sy'n addas ar gyfer pobl sy'n byw gyda dementia. Mae gwybodaeth gref am faterion cyfreithiol yn enghraifft gadarnhaol o dîm amlddisgyblaethol ehangach sy'n cefnogi'r rhai sy'n byw gyda dementia.

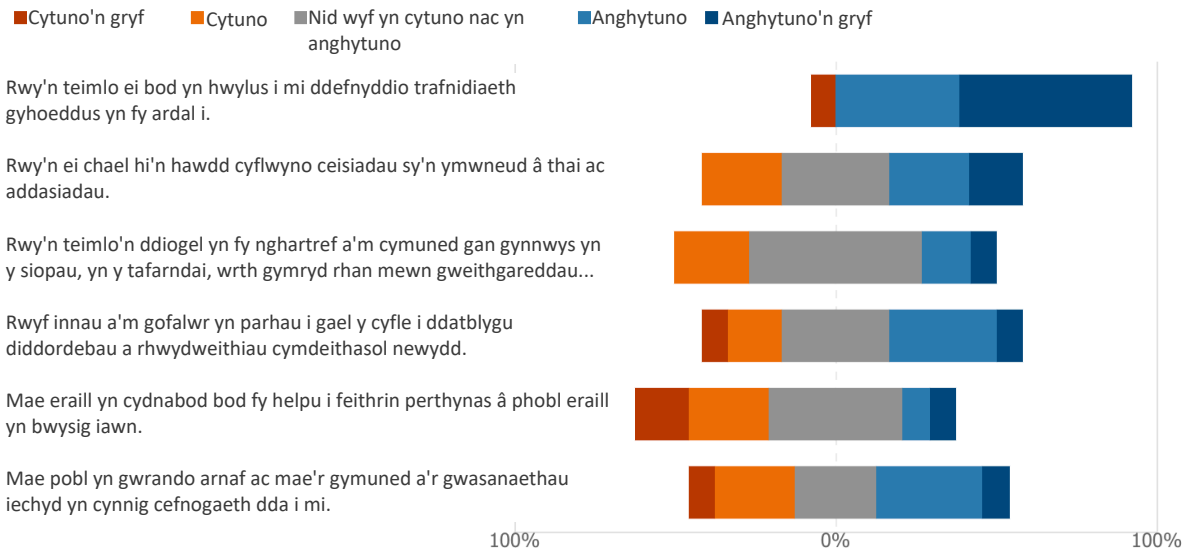
12. Y gefnogaeth yr ydych yn ei derbyn

Mae Adran 12 yn ymchwilio i rwydweithiau cymorth gan gynnwys gwasanaethau fel practis cyffredinol. Mae hyn yn cyd-fynd â'r hyn a ddysgwyd, sef bod practis cyffredinol yn uchel ei barch ymysg pobl Ceredigion ac, yn y rhan fwyaf o achosion, mae pobl yn cael cysylltiad rheolaidd â meddyg teulu cyfarwydd.

Yn yr un modd, mae gofalwyr yn uchel iawn eu parch ac yn cael eu gwerthfawrogi gyda rhai enghreifftiau gwyb o grwpiau cymunedol ac elusennol yn helpu gofalwyr gyda budd-daliadau a hawliau.

14. Cefnogaeth y gymuned

Cafodd materion yn ymwneud â thrafnidiaeth gyhoeddus le amlwg iawn yn ystod ein sgysiau a'u hatgyfnerthu eto yn y data yn yr arolwg. Roedd cymunedau gwledig yn arbennig i'w gweld mewn perygl o gael eu hynysu gyda heriau o ran cael mynediad at ofal a chymorth.

5. PROFIAD BYW A CHYD-DESTUN

Rydym wedi tynnu sylw at rai o'r straeon ingol a glywyd yn ystod ein hymgysylltiad cyhoeddus. Mae'r ffynonellau gwybodaeth cyfoethog hyn wedi helpu i lunio ein dadansoddiad thematig ac yn darparu profiadau byw'r rheini sy'n byw yn y sir. Lle mae cyswllt clir â'n dadansoddiad thematig yn adran 6, rydym wedi cyfeirio ato isod.

5.1. Gwasanaethau cydgysylltiedig ar adeg diagnosis

Themâu Cysylltiol: 1-4, 10, 13

Mae Janet yn ddarlithydd sydd wedi ymddeol ac yn byw gyda'i gŵr yn Aberystwyth. Mae dementia ar ei mam ac mae'n dangos arwyddion o golli cof ond roedd llystad Janet yn erbyn cael unrhyw gymorth. Mae Janet yn meddwl mai'r rheswm am hyn yw oherwydd y stigma ynghylch diagnosis o ddementia.

Pan benderfynodd y teulu geisio cymorth, cawsant brofiad cadarnhaol gyda'u meddyg teulu lleol a chawsant eu gweld yn y clinig cof ddeufis yn ddiweddarach, lle cafodd y diagnosis o ddementia ei gadarnhau.

"Doedd dim byd wedi'i gysylltu, roedd rhaid i mi wneud sawl galwad ffôn i gael fy nghysylltu â'r bobl iawn, ac egluro'r sefyllfa dro ar ôl tro".

Roedd nyrsys ardal oedd yn ymweld â llystad Janet wedi cael pryderon am yr amodau byw, roedd Janet wedi ei chael hi'n anodd cael mynediad at wasanaethau neu wybod at bwy i droi.

5.2. Gwerth grwpiau elusennol fel HAVHAV

Themâu Cysylltiol: 5, 7, 12, 19

Mae HAVHAV yn cynnal sesiwn te a theisen wedi'i dilyn gan sesiwn ganu neu Tai Chi, sy'n agored i'r rhai sy'n byw gyda dementia yn ogystal â'u partneriaid a'u gofawyr. Mae HAVHAV yn elwa ar arweinydd dementia, cyn nyrs sy'n canolbwyntio ar redeg gweithgareddau a chefnogi gofawyr pobl sy'n byw gyda dementia yn benodol.

Buom yn siarad â thri gofawr di-dâl, oedd i gyd yn brofiadol iawn o ran gallu llywio'r system iechyd a gofal. Roeddent yn barod i leisio eu barn a rhannu eu taith o ddiagnosis i geisio cymorth ychwanegol. Dywedodd pob un ohonynt fod diffyg cyswllt allweddol i ganoli rhai o'u hanghenion yn broblem.

"Rhoddodd y ganolfan ddydd seibiant mawr ei angen ac amser i ni ein hunain. Roeddem ni'n gwybod bod ein hanwyliaid yn derbyn gofal da."

Disgrifiwyd hefyd yr angen am gymorth mewn argyfwng neu dros dro a fyddai'n camu i'r adwy pe na bai eu gofalwyr cofrestredig yn cyrraedd neu os nad oedden nhw eu hunain yn gallu gofalu.

5.3. Helpu i fyw'n annibynnol

Themâu Cysylltiol: 11-12, 15, 19

Mae mam-yng-nghyfraith Susanne yn byw gyda hi a'i gŵr yn dilyn diagnosis o ddementia 7 mlynedd yn ôl. Mae Susanne wedi sylwi ar ddirywiad graddol yng ngwybyddiaeth ei pherthynas dros y blynyddoedd.

Mae hi wedi sylwi nad yw'r pethau roedd ei mam-yng-nghyfraith yn arfer eu mwynhau yn ddiddorol iddi bellach, ac mae Susanne yn ei chael hi'n anodd dod o hyd i bethau i'w difyrru.

"Llwyddais i gael gofalwyr ddwywaith yr wythnos i roi help llaw gyda chael cawod gyda'r hwyr, ond fel arall ni sy'n gwneud y cyfan. Cawsom ni 14 awr o ofal seibiant trwy Groesffyrdd ond mae'n rhaid i ni ddefnyddio hwn fesul tipyn 2 awr bob pythefnos."

Wrth i amser fynd yn ei flaen, mae angen cymorth ar ei mam-yng-nghyfraith gyda bron ei holl weithgareddau bywyd beunyddiol, ac mae problemau clyw yn gwneud pethau'n waeth, ac nid ydynt wedi cael cyfle i drafod cynllunio ar gyfer y dyfodol.

5.4. Adeiladu'r fîm amlddisgyblaethol

Themâu Cysylltiol: 3, 6, 15, 18

Mae Wyn wedi bod yn gofalu am ei wraig ers iddi gael diagnosis o sglerosis ymledol yn 60 oed, 7 mlynedd yn ôl. Roedd Wyn wedi ymddeol o'i yrfa bryd hynny i fod yn ofalwr amser llawn i'w wraig.

Trodd Wyn at ei gynghorydd lleol i geisio cymorth ar ôl cael trafferth i lywio'r system gofal cymdeithasol gymhleth.

"Gyda chymorth fy nghynghorydd lleol, roeddwn i'n gallu trefnu pethau fel Atwrneiaeth Arhosol a Lwfans Gofalwr. Ers iddi gael diagnosis o ddementia pan oedd hi yn yr ysbyty mae hi wedi aros tair wythnos i'r gofal ddechrau gartref".

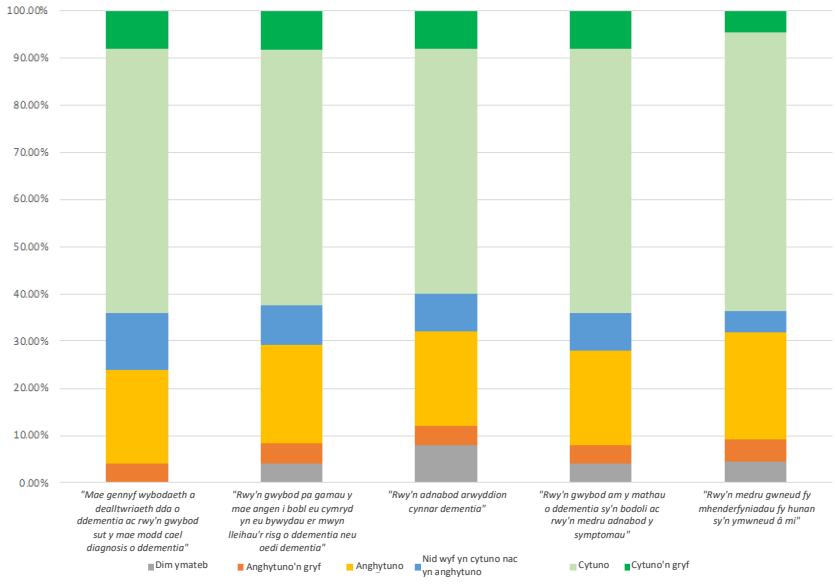
Nid oedd Wyn yn ymwybodol am y cysylltwyr cymunedol lleol, ond bu'n ffodus i gwrdd â nhw fel rhan o'n prosiect a chael gwybod am grwpiau a chysylltiadau amrywiol i'w defnyddio. Teimlai pe bai gwasanaeth o'r fath yn fwy hysbys y byddai'n gaffaeliad mawr i'r gymuned leol.

6. THEMÂU ALLWEDDOL

Gan ddistyllu'r wybodaeth a'r mewnwelediad helaeth a gafwyd ar draws ein hymgysylltiad Cam 1 datblygwyd cyfres o Themâu Allweddol sy'n dwyn ynghyd llinynnau a heriau cyffredin ar draws ystod eang o feysydd.

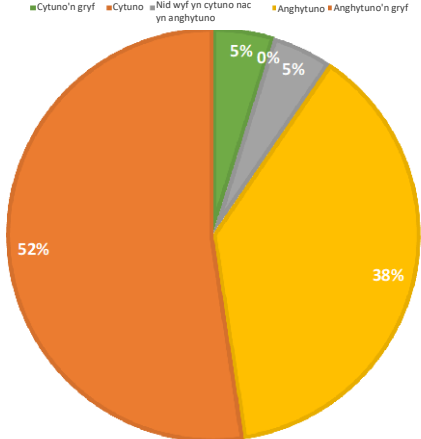
Ym mhob thema, rydym wedi tynnu sylw at fannau cyfyng a meysydd o botensial na fanteisir arno sy'n cynrychioli cyfleoedd i wella profiadau i bobl sy'n byw gyda dementia yn y dyfodol.

Thema 1	Proses atgyfeirio/Llwybr	<ul style="list-style-type: none"> • Mae Cymdeithas Alzheimer yn derbyn 20 o atgyfeiriadau bob mis ac mae hyn yn dangos ei fod yn wasanaeth nad yw'n cael ei ddefnyddio'n ddigonol sydd â'r gallu i dderbyn mwy o atgyfeiriadau gan ddarparwyr iechyd a gofal cymdeithasol craidd. • Nid yw gofal sylfaenol yn atgyfeirio at sefydliadau darparwyr trydydd parti nac elusennau fel mater o drefn. • Atgyfeiriadau anghywir at sefydliadau elusennol oherwydd camddealltwriaeth o ran yr hyn y maent yn ei ddarparu. • Mae fferyllfa ar gyfer PGBD yn aml yn cael ei gychwyn gan ofal eilaidd, mae adolygiadau rheolaidd o feddyginiaeth yn anghyson ac yn aml nid ydynt yn cynnwys adolygiad o driniaethau dementia arbenigol. • Mae'r clinig cof yn cael ei ystyried yn anghywir fel 'ceidwad' ar gyfer diagnosis a chymorth pellach. • Mae llwybrau atgyfeirio i ofal diwedd oes yn fwy sefydledig a threfnus na'r rhai ar gyfer cymorth dementia cyn-glinigol.
Thema 2	Diagnosis cyn-glinigol	<ul style="list-style-type: none"> • Mae diffyg ymwybyddiaeth, addysg a gwybodaeth am y camau gweithredu gorau ar gyfer cyflwyniadau cyn-glinigol. • Dim ond unwaith bob ychydig flynyddoedd pan fyddant yn sâl y bydd rhai pobl yn mynd at y meddyg teulu, gyda chyfleoedd prin felly i ddal y rhai sydd mewn perygl neu sy'n dangos arwyddion cynnar o nam gwybyddol. • Ymwybyddiaeth gyfyngedig y cyhoedd o'r cymorth sydd ar gael ar gyfer 'cadw'n iach' yng nghamau cynnar dementia a thrafferth i gael hyd i ffynonellau cymorth heb fod yn sefydliadol (h.y. gwasanaethau nad ydynt yn rhai GIG/ALI).

		<p style="text-align: center;">Ymatebion i'r Arolwg ynghylch Diagnosis ac Ymwybyddiaeth</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae ymatebion i'r arolwg yn awgrymu bod dealltwriaeth ac ymwybyddiaeth dda o ddementia, gyda'r cafeat y gallai'r rhai a gwblhaodd yr arolwg gynrychioli carfan fwy gwybodus.
<p>Thema 3</p>	<p>Dim cyfeirio priodol</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae gweithwyr proffesiynol a'r cyhoedd yn ei chael hi'n anodd cysylltu â'r person cywir y tro cyntaf oherwydd cymhlethdod a chyfrifoldebau amrywiol. • Mae'n anodd deall beth mae pobl ym mhob rhan o'r llwybr yn ei wneud a rôl pwy ydyw a pha wasanaethau y maent yn eu darparu ym mhob sefydliad. • Ar ôl i bobl gael eu gweld yn y clinig cof lle maent yn cael eu diagnosis, nid ydynt yn cael eu hadolygu wedi hynny gan y clinig cof, felly nid oes unrhyw wybodaeth am newid yn statws y diagnosis. Gall PGBD ddechrau meddyginiaethau o'r pwynt hwnnw, os yw'n addas, ond yn gyffredinol cânt eu gadael heb apwyntiad dilynol wedi'i gynllunio a dim cyfeirio ynghylch ble i fynd nesaf. • Trosiant uchel o staff gofal cymdeithasol a thrydydd parti – nid yw gofalmwyr yn gwybod pwy i gysylltu â nhw i uwchgyfeirio materion.

Thema 4	Llwybrau darniog	<ul style="list-style-type: none"> • Mae oedi cyn cael eu gweld (ac felly cael diagnosis) yn y clinig cof yn arwain at gyfnod a gael eu gadael 'yn nhir neb' lle gall pobl ddirywio ymhellach heb gymorth dros dro. • Nid yw dogfennu, monitro a gwerthuso amrywiannau a chanlyniadau, cydgysylltu'r broses ofal a rhoi gweithgareddau gofal amlddisgyblaethol mewn trefn yn digwydd ar hyn o bryd mewn ffordd gydlynol a chyffredin gan achosi llwybrau i ddarnio. • "Dim dull fîm amlddisgyblaethol sy'n darparu gofal cydlynol i unrhyw un ar hyd y llwybrau. Mae graddau amrywiol o effeithlonrwydd o fewn y llwybrau ond nid yw un unigolyn yn gyfrifol am gyfeirio neu gwblhau adolygiad o drosglwyddo claf." • "Oherwydd darnio yn y llwybr mae un gwasanaeth yn aml yn cael ei weld yn ymladd yn erbyn y diffyg adnoddau ym meysydd darparu gwasanaeth yn y llwybrau presennol." • Mae gorddefnydd o wasanaeth y nyrs eiddilwch i ateb anghenion PGBD yn yr ardal a ddylai fel arall fod wedi cael eu gweld gan nyrsys ardal, ac mae hyn yn creu ochrgamu a llusgo cwmpas. • Mae'r clinig cof yn rhan annatod o'r llwybr ond yn aml yn cael ei gamddehongli fel 'siop un stop' yn hytrach na 'chog' mewn peiriant ehangach.
Thema 5	Diffyg Cymorth mewn Argyfwng	<ul style="list-style-type: none"> • Derbyniadau cymdeithasol uchel oherwydd diffyg gofal seibiant neu ofalwyr cartref. • Dim fîm ar gael tra bod pobl yn aros am y clinig cof neu ofal yn y cartref yn ystod cyfnod heriol. • Mae angen mwy o gymorth a mewnbwn ar PGBD os ydynt yn dangos ymddygiad heriol ac nid yw'r teulu yn gallu rheoli'r risg. • Mae angen i weithwyr cymorth dementia roi cymorth mewn cartrefi nyrsio yn ystod cyfnodau o argyfwng. • Y gwasanaeth ambiwlans yw'r 'dewis olaf' yn aml heb gynlluniau wedi'u paratoi na mynediad at wybodaeth gydgysylltiedig.
Thema 6	Dull Fîm Amlddisgyblaeth hol	<ul style="list-style-type: none"> • Dull fîm amlddisgyblaethol anghyson mewn gofal sylfaenol. • Nid yw'n arfer cyffredin i ddefnyddio dull fîm amlddisgyblaethol i gysylltu'r gwaith o reoli gofal pobl. • Rhaid i'r fîm amlddisgyblaethol a'r llwybr adlewyrchu rolau a chyfrifoldebau a'r hyn y gall ac na all pob asiantaeth ei ddarparu i gael dulliau integredig gwell.

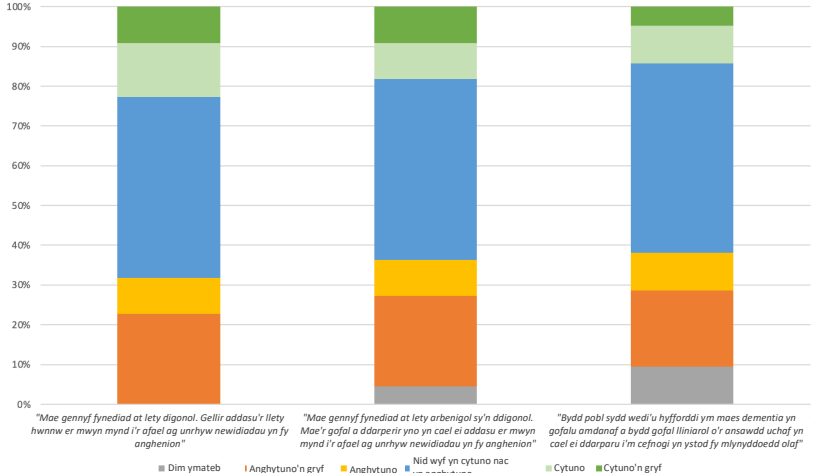
		<ul style="list-style-type: none"> • Gall dull fim aml-ddisgyblaethol alinio sgysiau cynnar, dewisiadau pobl, a dymuniadau PGBD.
Thema 7	Gwasanaethau dydd	<ul style="list-style-type: none"> • Mae gwasanaethau dydd yn cael eu hystyried yn rhan annatod o fynd i'r afael ag ynysu cymdeithasol ac unigrwydd pan gânt eu darparu'n effeithiol. • Ceir profiadau arbennig o gadarnhaol pan fydd gofalwyr a PGBD wedi ymgysylltu ac yn cael eu darparu ar eu cyfer gyda'i gilydd e.e. te prynhawn, grwpiau canu. • Ar wahân, mae gwasanaethau dydd yn cael eu gweld fel ffynhonnell werthfawr o seibiant yn ystod y dydd i ofalwyr. • Mae grwpiau elusennol fel HAVHAV a Ray Ceredigion yn cynnig gwasanaethau hynod werthfawr ac uchel eu parch yn y gymuned leol. • Mae HAVHAV yn elwa ar arweinydd dementia ymroddedig, cyn nyrs sy'n mynd ati i nodi beth mae ei chymuned ei angen/eisiau ac yn trefnu gweithgareddau o'r fath. • Mae PGBD a'u gofalwyr yn dibynnu ar hunan-gludo i nifer gynyddol gyfyngedig o leoliadau i gael mynediad at wasanaethau dydd; mae rhai ohonynt heb ailagor ar ôl Covid ac eraill yn cael eu hadnewyddu sydd wedi arwain at fylchau mawr. • Mae angen dyfeisgarwch a dulliau newydd i ehangu'r gweithgareddau ar gyfer pobl sy'n defnyddio gwasanaethau dydd, yn enwedig y rhai a allai fod o ddiddordeb i ddynion sy'n byw gyda dementia (e.e. dosbarthiadau gwaith coed). • Mae gwasanaethau dydd yn darparu cyfle ar gyfer rhwydweithio cymunedol i ofalwyr rannu problemau a chael cymorth gan eraill; mae hyn hyd yn oed yn fwy effeithiol pan fydd gweithwyr proffesiynol yn y lleoliadau hyn (e.e. Ray Ceredigion). • Mae carfan bwysig o PGBD yn mynychu gwasanaethau dydd ar gyfer seibiant i ofalwyr ac mae gofalwyr yn cydnabod nad oes gan eu hanwyliaid ddiddordeb o reidrwydd mewn rhyngweithio cymdeithasol ond nid oes unrhyw ffynhonnell arall o seibiant yn ystod yr wythnos.

<p>Thema 8</p>	<p>Trafnidiaeth</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'n anodd i aelodau'r teulu gludo PGBD yn eu ceir eu hunain i apwyntiadau ysbyty neu grwpiau elusennol gan nad oes ganddynt y cymorth yn ei le i symud a chodi a chario PGBD nad ydynt yn gallu symud yn annibynnol. • Ni all aelodau'r teulu fynd ar gludiant ysbyty gyda PGBD ac mae'n rhaid iddynt deithio ar wahân. Mae hyn yn rhwystredig a gall achosi pryder i PGBD sy'n teithio heb eu hanwyliaid. • Nid yw cludiant ysbyty bob amser yn ddibynadwy ac ar ôl apwyntiad mewn adran cleifion allanol rhaid i'r teulu aros gyda'r PGBD i gael eu casglu a gall hyn achosi rhwystredigaeth a phryder i'r teulu oherwydd oedi. <p style="text-align: center;">"RWY'N TEIMLO EI BOD YN HWYLUS I MI DDEFNYDDIO TRAFNIDIAETH GYHOEDDUS YN FY ARDAL I" (N=21)</p> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <thead> <tr> <th>Categori</th> <th>Procent</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Cytuno'n gryf</td> <td>52%</td> </tr> <tr> <td>Cytuno</td> <td>38%</td> </tr> <tr> <td>Nid wyf yn cytuno nac yn anghytuno</td> <td>5%</td> </tr> <tr> <td>Anghytuno</td> <td>5%</td> </tr> <tr> <td>Anghytuno'n gryf</td> <td>0%</td> </tr> </tbody> </table> <ul style="list-style-type: none"> • Roedd y consensws barn ar draws y sir ynghylch heriau trafnidiaeth yn cael ei adlewyrchu yn yr ymatebion i'r arolwg gyda'r mwyafrif llethol yn nodi anawsterau o ran cael mynediad at dtrafnidiaeth gyhoeddus. 	Categori	Procent	Cytuno'n gryf	52%	Cytuno	38%	Nid wyf yn cytuno nac yn anghytuno	5%	Anghytuno	5%	Anghytuno'n gryf	0%
Categori	Procent													
Cytuno'n gryf	52%													
Cytuno	38%													
Nid wyf yn cytuno nac yn anghytuno	5%													
Anghytuno	5%													
Anghytuno'n gryf	0%													
<p>Thema 9</p>	<p>Systemau cofnodi cleifion</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae systemau cofnodion cleifion electronig yn wahanol rhwng gofal cymdeithasol, sylfaenol ac eilaidd. • Anghysonderau mewn codio ar gyfer PGBD mewn gofal sylfaenol, gan gynnwys statws gofalwr anffurfiol. • Nid oes mynediad a rennir rhwng yr ysbyty na'r timau cymunedol i ddeall taith PGBD. • Pan fydd PGBD yn mynd i'r ysbyty, mae'n anodd i glinigwyr ddeall llinell sylfaen flaenorol y person pan gaiff ei archwilio. Pe bai systemau cofnodion cleifion electronig cydgysylltiedig ar gael yn lle nodiadau mewn llawysgrifen sy'n mynd ar goll, efallai y byddai'n haws deall hanes meddygol y person a'i lefelau dirywiad trwy allu darllen nodiadau cyson ar systemau cofnodion cleifion electronig. 												

		<ul style="list-style-type: none"> • Dim mynediad at ddogfennau cynllunio gofal uwch ar-lein.
Thema 10	Mynediad a rhannu gwybodaeth	<ul style="list-style-type: none"> • Hoffai sefydliadau statudol eraill fel yr heddlu a'r Gwasanaeth Tân ac Achub gael sedd wrth y bwrdd wrth adolygu gwasanaethau dementia. • Gall darparwyr fel cartrefi gofal deimlo eu bod wedi eu cau allan o wneud penderfyniadau oherwydd nad ydynt yn glinigol neu'n rhan o'r awdurdod lleol. • Mae un pwynt mynediad yn gyson ond yn 'ddiwyneb' – mae galwyr yn siarad ag asiant gwahanol bob tro heb unrhyw ddilyniant neu berson a enwir. • Mae cydsynio i rannu gwybodaeth ymhlith sefydliadau trydydd parti yn ei gwneud yn anodd iawn gweithio ar y cyd. Er bod llawer o sefydliadau yng Nghymru i helpu defnyddwyr gwasanaethau dementia nid yw'r seilwaith i'w cefnogi yn ei le. • Mae'r Cyngor yn rhedeg mentrau da, ond nid yw pobl yn gwybod sut i gael mynediad at yr hyn sydd ar gael iddynt. Nid yw pobl yn ymwybodol y gallent wneud cais i gael lwfansau gofalwr ar gyfer eu teulu, ac yn aml nid ydynt yn gwybod bod yr hawl yn bodoli. • Nid oes gan sefydliadau ymylol fel Ymddiriedolaeth Gwasanaethau Ambiwlans Cymru fynediad at wybodaeth defnyddiol i'w helpu i wneud penderfyniadau
Thema 11	Ariannu	<ul style="list-style-type: none"> • Mae ariannu cyllidebau gofal seibiant neu gymdeithasoli yn anhyblyg ac nid yw'n cynnig unrhyw hyblygrwydd i ofalwyr. • Mae cymhlethdod enfawr yn aml yn atal y rheini sydd â hawl i gael cymorth ariannol rhag manteisio arno heb arweiniad neu gymorth arbenigol. • Mae cymhorthdal incwm a lwfans gweini yr un mor bwysig â'r asesiadau statudol ar gyfer gofal a thaliadau uniongyrchol. Mae dulliau ariannu'r llywodraeth genedlaethol yn cyfyngu ar ymdrechion cydweithredol cyfranogiad y trydydd sector. • Mae comisiynu ac ariannu yn effeithio'n andwyol ar y gwaith rhyngasiantaethol a chadw staff ar dimau.
Thema 12	Gwybodaeth anghywir am ddarparwyr trydydd sector	<ul style="list-style-type: none"> • Diffyg eglurder rhwng sefydliadau o ran pa wasanaethau y maent yn eu darparu a sut i gael mynediad at eu gwasanaethau. • Mae rhannu gwybodaeth ar draws sefydliadau trydydd sector yn anodd ac mae'n anodd i CSC agor y drws i

		<p>rannu gwybodaeth gan ei fod wedi'i rwymo gan ddeddfwriaeth diogelu data.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nid yw meddygon teulu yn atgyfeirio at elusennau neu ddarparwyr trydydd parti fel mater o drefn. • "Mae angen i'r holl weithwyr proffesiynol wybod am y broses o nodi trywydd defnyddiwr gwasanaeth dementia ar hyd y llwybrau. Mae arwyddocâd hunaniaeth person yn mynd ar goll yn y llwybr. Mae materion diogelu data yn golygu nad oes modd i wybodaeth hanfodol am bobl agored i niwed yn y gymuned sy'n gaeth i'r tŷ gael ei rhannu gyda phob parti cymunedol".
Thema 13	Gweithio heb ymwneud ag eraill	<ul style="list-style-type: none"> • Mae mentrau'n aml yn rhedeg heb ymwneud ag eraill ac nid yw pobl yn gwybod pa grwpiau sy'n cael eu cynnal a sut y gall PGBD gael mynediad at grwpiau a gweithgareddau neu hyfforddiant. • Nid yw nyrsys Admiral wedi'u cysylltu â'r llwybr ac maent yn gweld y diffyg cydweithio yn rhwystr i ddarparu ymyriadau gwell er mwyn i ddefnyddwyr gwasanaethau allu ymdopi. • Mae cyfleoedd addysg a hyfforddiant yn cael eu colli oherwydd gweithio heb ymwneud ag eraill. • Mae'r clinig cof yn gweithredu fel elfen ar wahân o'r llwybr ac yn wynebu beirniadaeth am fethu â darparu gwasanaeth dilynol er nad yw hynny o fewn y cylch gwaith y cytunwyd arno.
Thema 14	Diffyg gwelyau nyrsio	<ul style="list-style-type: none"> • Mae prinder gwelyau nyrsio sy'n ddigon arbenigol i gefnogi'r rhai ag anghenion cymhleth sy'n gysylltiedig â dementia yn y sir yn golygu bod angen goflau am rai PGBD y tu allan i'r rhanbarth. • Mae heriau wrth gynllunio gofal yn y dyfodol yn cael eu rhwystro gan ddiffyg gwelyau nyrsio lleol. • Mae diffyg gwelyau arbenigol yn golygu bod PGBD yn aros yn eu lleoliadau presennol sy'n ei chael hi'n anodd ateb anghenion yn llawn neu sydd wedi'u hyfforddi a'u cyfarparu'n gywir.

		<p style="text-align: center;">Ymatebion i'r Arolwg ynghylch Llety a Gofal Arbenigol</p> <p> <i>"Mae gennyf fymediad at lety digonol. Gallir addasu'r llety hwnnw er mwyn mynd i'r afael ag unrhyw newidiadau yn fy anghenion"</i> </p> <p> <i>"Mae gennyf fymediad at lety arbenigol sy'n ddigonol. Mae'r gofal a ddarperir yno yn cael ei addasu er mwyn mynd i'r afael ag unrhyw newidiadau yn fy anghenion"</i> </p> <p> <i>"Byddai pobl sydd wedi'u hyfforddi ym maes dementia yn gofalu amdantaf o bydd gofal lliniarol o'r ansawdd uchaf yn cael ei ddarparu i'm cefnogi yn ystod fy mlyneddolaf"</i> </p> <p> ■ Dim ymateb ■ Anghytuno'n gryf ■ Anghytuno ■ Nid wyf yn cytuno nac yn anghytuno ■ Cytuno ■ Cytuno'n gryf </p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae ymatebion i'r arolwg yn awgrymu bod ansicrwydd ynghylch mynediad at lety a gofalwyr hyfforddedig • Mae darparwyr yn mynegi pryder ynghylch lefel y risg yn erbyn hyfforddiant ac opsiynau uwchgyfeirio cyfyngedig.
<p>Thema 15</p>	<p>Cyfathrebu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hoffai darparwyr gofal cartref gael llinellau cyfathrebu mwy tryloyw gyda staff y Cyngor a gwell cyfeirio o ran pwyl i gysylltu â nhw ac uwch arweinwyr sy'n fwy gweladwy. • Mae diffyg cyfathrebu rhwng adrannau. • Mae'r wybodaeth sydd gan CSC ar y we am ddementia yn wael. • Mae negeseuon cyhoeddus am ddementia, yn enwedig ynghylch stigma, yn annigonol.
<p>Thema 16</p>	<p>Recriwtio a staffio</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae problem genedlaethol gydnabyddedig o ran recriwtio a chadw'r gweithlu ar draws ieuchyd a gofal cymdeithasol gyda heriau lleol penodol megis natur wledig y sir, trafnidiaeth a'r Gymraeg • Mae'n anodd recriwtio staff gofal cartref. "Nid yw'r ymweliadau gofal yn cael eu talu amdanynt os yw'r gofal yn cael ei ganslo ar y funud olaf ac er bod yr asiantaeth wedi talu am y gofalwr, yr asiantaeth ofal sy'n cymryd yr ergyd yn ariannol." • Trosiant uchel staff y Cyngor yn effeithio ar barhad gofal yn y gymuned. Pan fydd pobl yn cysylltu â'r gwasanaethau cymdeithasol i gael asesiad, nid yr un gweithiwr cymdeithasol sy'n adolygu'r person neu mae'n rhaid i chi aros ychydig wythnosau i gael eich gweld gan weithiwr cymdeithasol. • "Y ffaith amdani yw allwn ni ddim recriwtio staff. Rydym ni'n recriwtio ar gyfer therapi galwedigaethol ar hyn o bryd ond dydyn ni ddim yn llwyddo, felly'r uwch

		<p>therapydd galwedigaethol sydd gennym ar hyn o bryd, wel roedd hi i fod i ymddeol dros flwyddyn yn ôl ond mae hi dal gyda ni."</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae diffyg capasiti ar gyfer gofal yn y cartref a staff gofal cartref sy'n arwain at golli llif ar gyfer lolfeydd rhyddhau aciwt, blocio gwelyau ysbyty a theuluoedd yn aros i becynnau gofal ddechrau.
Thema 17	Cymysgedd sgiliau a hyfforddi a datblygu	<ul style="list-style-type: none"> • Gall timau arbenigol elwa o hyfforddiant penodol ar ddementia i ddarparu eu harbenigedd yng nghydestun dementia (e.e. PGBD yn gallu cyfleu poen i nyrsys lliniarol). • Mae angen enfawr am weithwyr cyswllt dementia a fyddai'n hyrwyddwr yn y feddygfa i gysylltu'r feddygfa â'r gymuned. "Rwy'n meddwl bod angen rhywun sydd wedi cael hyfforddiant ymwybyddiaeth o ddementia ar bob meddygfa a rhywun sy'n gallu delio â chleifion sy'n dod i'r feddygfa gyda phryderon." • Mae'r Gwasanaeth Tân ac Achub yn darparu ystod eang o wasanaethau i'r cyhoedd a gweithwyr proffesiynol i wella diogelwch, yn enwedig ar gyfer PGBD, ond nid oes ganddynt y sianeli angenrheidiol i ledaenu eu gwasanaethau.
Thema 18	Addysg	<ul style="list-style-type: none"> • Mae nyrsys Admiral yn darparu addysg ar nam gwybyddol ysgafn ac yn rhwystredig nad yw meddygon teulu neu'r gwasanaethau cymdeithasol yn anfon atgyfeiriadau atynt, ac yn teimlo y dylent fod yn rhan o'r llwybrau ar gyfer PGBD. • Mae nyrsys Admiral yn darparu addysg am ddim i ddefnyddwyr gwasanaethau dementia a gweithwyr proffesiynol, ac nid yw'r rhan fwyaf o bobl ar y llwybr yn ymwybodol o'r hyfforddiant nam gwybyddol ysgafn. • Addysg a gwybodaeth am ddiagnosis cyn-glinigol a diffyg addysg ynghylch marw gydag urddas. • Hyfforddiant gloywi amserol, wedi'i ddiweddarau, a'i ailadrodd trwy gydol y broses o gynllunio llwybrau a hyfforddiant ac ymwybyddiaeth o hyn ar gyfer yr holl weithwyr iechyd a gofal cymdeithasol proffesiynol. • Mae diffyg gwybodaeth ynghylch beth yw arfer da ar hyn o bryd wrth gefnogi PGBD a sut i reoli risgiau gyda'r garfan hon. • Mwy o ymwybyddiaeth o'r hyn sydd ar gael i ofalwyr a theuluoedd o ran hyfforddiant. Er enghraifft, mae'r awdurdod lleol yn cynnal cyrsiau hyfforddi codi a chario am ddim ar gyfer gofalwyr.

		<ul style="list-style-type: none"> • Mae angen hyfforddiant arbenigol a phenodol ar gyfer PGBD er mwyn iddynt allu deall amgylchedd y cartref a chefnogi gofalwyr. • Mae diffyg hyfforddiant gan staff anghlinigol, rheng flaen fel derbynyddion mewn practisau meddygon teulu i allu cyfathrebu'n effeithiol â PGBD a'u teuluoedd. • Mae elusen o'r enw TIDE – Together in dementia every day, yn cynnig sesiwn hyfforddi sy'n delio â rheoli ymddygiadau anodd, ond nid yw pobl yn ymwybodol o hyn. • Cefnogaeth i ofalwyr allu cael staff cyflenwi a/neu gludiant er mwyn mynychu hyfforddiant.
Thema 19	Gofal seibiant	<ul style="list-style-type: none"> • Mae diffyg gofal seibiant a hyblygrwydd lleoliadau seibiant yn yr ardal, ac mae hyn yn cael effaith ar ansawdd bywyd teuluoedd a gofalwyr PGBD. • Ni all teulu PGBD gael gwyliau neu amser o'r gwaith ar y funud olaf os nad ydynt wedi cael cadarnhad am gyfnodau seibiant y cytunwyd arnynt. • Nid yw teulu PGBD yn gallu profi'r amgylchedd cyn i'r PGBD fynd i'r ganolfan seibiant neu gyflwyno'r PGBD yn araf i'r amgylchedd, ac mae hyn yn creu pryder i'r teulu tra bod y PGBD yn y ganolfan seibiant. Oherwydd y diffyg gofal seibiant sydd ar gael maent yn teimlo nad oes ganddynt unrhyw reolaeth ynghylch sut mae'r PGBD yn mynd i ymateb i'r amgylchedd. • Gall amgylcheddau newydd achosi pryder i PGBD, ac yn aml mae'n anodd iawn trefnu eu cyflwyno'n raddol i leoliadau newydd.

Thema 20	Cyfrinachedd	<ul style="list-style-type: none"> • Mae sefydliadau trydydd parti wedi wynebu gwrthwynebiad yn y gorffennol o ran cael mynediad at ddefnyddwyr gwasanaeth oherwydd materion cyfrinachedd a chytundebau dysgu a rennir gyda'r systemau cofnodi cleifion. • Mae'n anodd iawn i aelod o'r teulu ffonio'r meddyg teulu a dweud wrtho ei fod yn poeni os nad oes gan yr aelod o'r teulu bŵer atwrnai dros ei iechyd oherwydd yn y pen draw y PGBD sy'n dal i reoli eu gofal a rhaid i'r meddyg teulu siarad â'r PGBD ac nid y teulu. • Rhaid cael rhywfaint o gyfrinachedd wrth gyfleu pryderon oherwydd gall effeithio ar allu person i yrru, ei allu i fyw'n annibynnol, rheoli ei arian ei hun a rheoli ei fywyd ei hun, a gall hyn atal aelod o'r teulu sy'n cymryd yn ganiataol bod gan ei anwylyd nam gwybyddol ysgafn ymyryd â gwasanaethau os yw'n cael ymateb negyddol.
---------------------	--------------	---

7. PRIF FYLCHAU YN Y GWASANAETH

- 7.1** Nid oes un model gofal cymunedol ar gyfer PGBD. Mae llwybrau amrywiol yn gweithredu ond nid ydynt yn gydgyssylltiedig ar hyn o bryd er mwyn gallu darparu dull sy'n canolbwyntio ar y claf ar gyfer PGBD sydd mewn perygl o gael canlyniadau iechyd di-âl-w-amdano. Byddai dull gofal rhagweledol yn lleihau anghydraddoldebau iechyd, yn gwella profiad y claf a'r teulu gan helpu PGBD i fyw'n dda ac yn annibynnol am gyfnod hwy.
- 7.2** Soniwyd am enghreifftiau da o'r fîm aml-ddisgyblaethol yn gweithio ym maes gofal diwedd oes ond nid yw'n gyson ar hyd y daith. Roedd cytundeb na allai unrhyw un gadarnhau bod staff yn gweithio mewn ffordd ryng-ddisgyblaethol yn gyson. Mae angen dull cyson o gefnogi PGBD ar ôl rhyddhau pobl o'r clinig cof i sicrhau bod derbyniadau brys yn cael eu hosgoi.
- 7.3** Gallai gwasanaeth sgrinio mewn meddygfeydd teulu neu ofal sylfaenol ddal pobl sy'n byw yn y gymuned â diagnosis cyn-glinigol. Nid yw hyn ar waith ar hyn o bryd ac nid yw'r protocolau asesu wedi'u sefydlu i ddeall a chefnogi anghenion PGBD cyn iddynt ddatblygu dementia cymedrol. Byddai gwasanaeth sgrinio effeithlon yn helpu gofal sylfaenol i ddatblygu cronfa ddata o'r holl PGBD yn y gymuned. Gellid ei datblygu i leihau'r amseroedd aros ar gyfer cael eich gweld yn y clinig cof i bobl sydd â dementia ysgafn i gymedrol.
- 7.4** Ar hyn o bryd mae cynllunio gofal ac adolygiadau blynyddol o feddyginiaethau yn gyfyngedig yn unig. Mae cynlluniau gofal ac adolygiadau blynyddol yn gyfle i sicrhau'r gofal gorau posibl ar gyfer PGBD. Bydd cynlluniau gofal yn gofyn i wybodaeth gael ei mewnbynnu gan dimau aml-ddisgyblaethol ac yn helpu i leihau'r ffocws ar dasgau meddygol a chynyddu'r gofal cyfannol ar gyfer PGBD. Mae angen i gynlluniau gofal fod yn hygyrch i bob claf, teulu, y sector gwirfoddol, gofal sylfaenol, gofal eilaidd, a darparwyr gofal brys, a all yn ei dro osgoi derbyniadau i'r ysbyty, gwallau neu ddyblygu gofal.
- 7.5** Ar hyn o bryd nid oes ffocws ar ddatblygu'r gweithlu sy'n cynnwys arbenigwyr sy'n cysylltu ac yn cydweithio ar draws y system. Nid oes unrhyw wasanaethau arbenigol wedi'u cydgysylltu ar gyfer dementia o fewn y Cyngor neu ofal sylfaenol. Pan fydd PGBD yn cael diagnosis o ddementia o'r clinig cof, caiff y person ei ryddhau yn ôl i'r gymuned heb weithiwr cymorth dementia arbenigol neu glinigydd. Gall arbenigwr dementia sy'n gallu presgripsiynu meddyginiaethau a darparu parhad gofal gysylltu a chydweithio â gwasanaethau eraill. Byddai'r person hwn yn ymwybodol o'r holl wasanaethau yn y sector elusennol ac yn gallu cyfeirio at wasanaethau cymunedol, darparu adolygiadau cynllun gofal blynyddol, a bod yn bwynt cyswllt i'r gofalwr neu'r teulu.
- 7.6** Mae addysg a hyfforddiant i deuluoedd a gofalwyr yn brin gyda chapasiti cyfyngedig. Mae'r rhai sydd wedi cael cyfle i dderbyn hyfforddiant yn cofnodi

lefelau uchel o foddhad, megis profiad ar y Bws Dementia, ond mae hyn wedi'i gyfyngu i ychydig yn unig. Rhaid datblygu hyfforddiant pellach a phecynnau sy'n mynd i'r afael â heriau ac anghenion penodol er mwyn gallu cefnogi'n well y rhai sy'n gofalu'n anffurfiol am PGBD.

- 7.7** Mae hyfforddiant ar gyfer staff iechyd a gofal cymdeithasol ar ddementia yn ddigyswllt. Mae'r bwloch hwn wedi'i lenwi'n rhannol gan hyfforddiant ad-hoc ar gyfer arbenigwyr a staff brwdfrydig, ond mae llwybr hyfforddi cydlynol a blaengar yn parhau'n anodd i'w ganfod. Fel arfer caiff hyfforddiant ei 'flaenlwytho' fel rhan o ymsefydlu dechreuwyr newydd, ond anaml y caiff ei ailymweld, ei ddiweddarau neu ei wella yn ystod gyrfa aelod o staff. Mae'r un mor anodd i reolwyr gael hyd i hyfforddiant addas ac effeithiol yn ogystal â dod o hyd i'r capasiti i ryddhau staff i ymgymryd â datblygiad proffesiynol.
- 7.8** Nid yw'r trefniadau presennol ar gyfer storio a rhannu gwybodaeth yn helpu staff i ddarparu gofal cyfannol integredig. Er mwyn gwella cyfathrebu rhwng y Cyngor a gofal sylfaenol gellid defnyddio cyfeiriad ebost penodol i sicrhau mynediad cyflymach at feddygon teulu neu staff gofal cymdeithasol o fewn y Cyngor, gwell cyfathrebu electronig gyda'r datrysiad o gael cofnod gofal neu gyfeiriad ebost cyffredin. Trwy gynyddu pwyntiau cyswllt gydag iechyd a gofal cymdeithasol, gall staff wella profiadau PGBD o ran cael mynediad at y gofal a'r cymorth arall sydd ar gael.
- 7.9** Nid yw teuluoedd, gofaluwr a PGBD yn rhan o'r broses gwneud penderfyniadau am ddementia ar hyn o bryd. Mae sefyllfaoedd gofalu o dan bwysau cynyddol ac mae angen i ofalwyr allu cael mynediad at gymorth i'w helpu i barhau i ofalu. Pan fydd gofaluwr yn ei chael hi'n anodd gofalu, mae teuluoedd yn troi at wasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol am gymorth. Mae PGBD sydd â gofaluwr yn dueddol o gael mynediad at wasanaethau meddygon teulu ac aciwt oherwydd nad oes ganddynt unman arall i droi mewn argyfwng. Mae cyfleoedd trwy ofal sylfaenol i nodi a chefnogi gofaluwr yn gynnar yn y broses, yn rhannol trwy'r defnydd effeithiol o gofrestru gofaluwr, i'w helpu i lywio systemau cymhleth, atal trefniadau gofal rhag chwalu pan ellir osgoi hynny, ac atal derbyniadau gofal cymdeithasol.
- 7.10** Mae angen meithrin perthynas â gwasanaethau cludo cleifion er mwyn sicrhau bod cleifion yn cael eu cludo mewn modd amserol i apwyntiadau gydag aelodau o'u teulu. Ar hyn o bryd mae'n rhaid i'r teulu deithio mewn cerbyd gwahanol ac ni allant helpu'r PGBD yn yr ambiwlans. Mae hyn yn ychwanegu at bryder a rhwystredigaeth pan fydd PGBD yn cael eu derbyn i'r lleoliad aciwt. Yn ogystal, nid oes cludiant ar gael i ddod â phobl i grwpiau fel Ray Ceredigion sy'n golygu bod pobl yn cael eu gadael allan sy'n ychwanegu at ynysu cymdeithasol.
- 7.11** Roedd llawer o PGBD a'u gofaluwr wedi tynnu sylw at effaith pandemig Covid ar eu bywydau a'r ynysu cymdeithasol a achoswyd ganddo. Mae cyfyngiadau yn parhau i atal cymdeithasu trwy reolau ymwelwyr llym mewn cartrefi gofal a chyfyngiadau ar wasanaethau dydd er enghraifft.

Mae adleoli staff ac atal gwasanaethau dros dro hefyd wedi creu ôl-groniadau mewn llawer o feysydd a rhestrau aros hwy, ac mae hyn yn arbennig o wir ar gyfer gofal seibiant.

- 7.12** Mae'r sector gwirfoddol yn dal i addasu yn dilyn effeithiau'r pandemig a'r effaith ar ei weithlu a'r gymuned. Roedd llawer o gynlluniau wedi dod i ben oherwydd effaith mesurau cadw pellter cymdeithasol a'r cynnodau clo. Er ei fod wedi cryfhau mewn sawl ffordd, gyda phartneriaethau a chydabyddiaeth gryfach, ac ar ôl recriwtio llawer o wirfoddolwyr newydd, roeddent hefyd wedi colli llawer o'r gwirfoddolwyr hirsefydlog a hŷn a oedd wedi bod yn glinigol fregus. Mae hyn wedi newid proffil y gweithlu ac er bod optimistaeth a rhywfaint o gapasiti heb ei ddefnyddio, mae'r trydydd sector yn dal i addasu ers y pandemig.
- 7.13** Mewn rhai gwasanaethau ychwanegwyd at y diffyg capasiti gan gyfraddau swyddi gwag. Mae cyfraddau swyddi gwag gofal cartref yn uchel, lle roedd cyflogau uwch ar gael ar gyfer rolau llai heriol ym maes gweithgynhyrchu, manwerthu a logisteg. Yn ogystal, roedd sicrwydd swyddi isel yn ffactor arall oherwydd comisiynu tymor byr ac absenoldeb llwybrau gyrfa diffiniedig mewn rhai meysydd.
- 7.14** Mae mynediad at wasanaethau yn dal i fod yn broblem. Er enghraifft, cafodd mynediad at y clinig cof a gwasanaethau iechyd meddwl oedolion hŷn ei nodi fel problem i PGBD. Y canfyddiad oedd bod y meini prawf ar gyfer y clinig cof neu ar gyfer ymwneud ag iechyd meddwl yn gadael bwch cynyddol i PGBD gael mynediad at seibiant neu wasanaethau eraill. Bu pwysau cynyddol ar sefyllfaedd gofalu gan arwain at straen ar ofalwyr a chwalu trefniadau, ac mae hyn hefyd wedi arwain at fwy o dderbyniadau i'r ysbyty.
- 7.15** Bu pryder dealladwy am y bwriad i gau cartref gofal Hafan y Waun yn Aberystwyth. Mae gan y cartref y capasiti i ofalu am 50 o breswylwyr dementia. Yn ddiweddar, cyhoeddodd Cyngor Sir Ceredigion gynlluniau i gymryd perchnogaeth o'r cartref a chwblhau'r trafodiad hwn erbyn mis Medi 2023. Mae hyn yn rhoi cyfle i iechyd a gofal cymdeithasol integredig archwilio ar y cyd ddulliau ar gyfer ateb anghenion y boblogaeth.
- 7.16** Mae diffyg gwelyau nyrsio arbenigol neu gartrefi gofal sy'n darparu gofal arbenigol ar gyfer PGBD. Ar hyn o bryd nid oes unrhyw unedau dementia arbenigol yng Ngheredigion sy'n darparu gofal uwch. Pan fydd PGBD yn cael eu lleoli mewn uned arbenigol, fel arfer bydd hyn y tu allan i'r sir ac efallai y bydd yn rhaid i deulu deithio'n bell i weld eu hanwyliaid.

8. CASGLIADAU

Mae'r ymgysylltu a gynhaliwyd gan Attain wedi cadarnhau'r angen am wasanaethau mwy strwythuredig ac integredig ar gyfer PGBD ar draws gwasanaethau aciwt a chymunedol, gyda mwy o staff arbenigol i gefnogi cleifion y tu allan i'r ysbyty ac atal derbyn pobl i'r ysbyty pan ellir osgoi hynny.

8.1. Camau Gweithredu Effaith Uchel

8.1.1 Cysylltydd Llesiant Dementia

Mae rhanbarth Gorllewin Cymru wrthi'n cwblhau cynlluniau i gyflwyno rôl Cysylltydd Llesiant Dementia. Y weledigaeth ar gyfer y gwasanaeth Cysylltydd Llesiant Dementia yw y bydd pobl sy'n byw gyda dementia a'u gofalwyr yn cael mynediad at gymorth cyson, cydgyssylltiedig a chofleidiol er mwyn gallu llywio'n effeithlon ac effeithiol gwasanaethau iechyd, gofal cymdeithasol a thrydydd sector, gyda chymorth ar gyfer eu llesiant ar eu taith er mwyn iddynt allu byw cystal â phosibl gyda dementia. Bydd y rôl hon yn bwynt cyswllt 'a enwir' neu 'ddynodedig' ar gyfer llwyth achosion o bobl sy'n byw gyda dementia, o'r cyfnod cyn diagnosis hyd at ddiwedd eu hoes, gan ddarparu cyngor, gwybodaeth a chymorth arbenigol ac wedi'i deilwra ar gyfer dementia, yn ogystal â chefnogi'r gwaith o hyrwyddo dull gweithredu seiliedig ar hawliau personol, ac ar yr un pryd llywio mynediad at ofal cyfannol ar draws gwasanaethau sylfaenol, eilaidd a thrydyddol o fewn y system gofal cymunedol iechyd, cymdeithasol a thrydydd sector. Bydd y rolau hyn yn cefnogi'r person sy'n byw gyda dementia, gan sicrhau ffordd ragweithiol o fyw a chynllunio gofal trwy ddull aml-asantiaethol ac aml-ddisgyblaethol i sicrhau bod cymorth yn canolbwyntio ar yr hyn sy'n bwysig i'r PGBD a'u teuluoedd/gofalwyr ar yr adeg iawn.

Mae'n hanfodol sicrhau bod y gwasanaeth newydd hwn yn cael ei lywio gan anghenion PGBD yng Ngheredigion ac, yn wyneb cwmpas rhanbarthol y gwasanaeth, bod nodweddion diwylliannol, ieithyddol a daearyddol Ceredigion yn cael eu cynnwys yn y ddarpariaeth leol.

8.1.2 Gwasanaeth rhithwir a llinell gyngor iechyd dementia

Byddai archwiliadau iechyd rhithwir yn galluogi gweithwyr proffesiynol i fonitro sefyllfaoedd o bell, yn enwedig gan fod Ceredigion yn sir fawr a gwledig i raddau helaeth. Byddai hyn yn cynnig modd i weithwyr proffesiynol adolygu mewn modd amserol PGBD a gafodd eu rhyddhau'n ddiweddar er mwyn helpu i atal aildderbyn cleifion.

Byddai mynediad at llinell gyngor iechyd dementia hefyd yn cefnogi PGBD a'u teuluoedd a'r rhai sy'n rhoi gofal. Byddai hyn yn rhoi mynediad hawdd iddynt at gyngor iechyd a gallai atal derbyniadau brys i'r ysbytai aciwt.

Mae llinell gyngor iechyd dementia rithwir yn wasanaeth sy'n seiliedig ar fodel gofal ysbyty yn y cartref ac yn darparu gwasanaeth rhyddhau â chymorth i gleifion dementia. Gallai hyn hefyd ymestyn i fod yn llinell ffôn/fideo gynghorol ar gyfer salwch cyd-forbidrwydd oedolion hŷn y deuir ar ei draws yn y gymuned. Mae teuluoedd a gofalwyr yn elwa ar y ddarpariaeth hon i bobl a allai fod angen gofal aciwt fel claf mewnol fel arall i geisio'r

arbenigedd sydd ei angen. Mae'r gwasanaeth yn cael ei gynnig trwy dechnoleg rithwir a galwadau ffôn. Gallai'r llinell gymorth dementia rithwir gefnogi opsiynau rhyddhau ar gyfer PGBD yr ystyriir eu bod yn addas i'w rhyddhau ond sydd angen monitro ychwanegol.

Bydd y gwasanaeth yn cael ei gyflenwi'n lwyddiannus trwy gynyddu integreiddio rhwng gwasanaethau aciwt a chymunedol a galluogi gofal yn nes at adref trwy ddulliau rithwir. Byddai gan y gwasanaeth hwn fynediad llwybr cyflym at y timau lliniarol. Mae'r manteision i PGBD yn cynnwys gallu gwella yn eu hamgylchedd eu hunain gyda chymorth y teulu ac allgymorth. Gan y gall y llwybr clinigol ar gyfer PGBD yn ystod argyfwng fod yn anrhagweladwy gyda chleifion mewn perygl o waethygu, byddai angen i bob aelod o'r fim gael yr arbenigedd i ddelio â digwyddiadau o'r fath ac uwchgyfeirio gofal pan fydd angen.

8.1.3 Opsiynau trafndiaeth gwell

Mae trafndiaeth cleifion ar gyfer apwyntiadau ysbyty yn ddarpariaeth sydd wedi'i hen sefydlu gan Wasanaethau Ambiwllans Cymru, ond mae bylchau o ran mynediad at apwyntiadau a gweithgareddau cymdeithasol eraill.

Mae ystyried yr opsiynau ar gyfer trafndiaeth ychwanegol, gan gynnwys sefydliadau cyhoeddus, preifat ac elusennol yn hanfodol er mwyn cefnogi cymunedau lleol a sicrhau mynediad teg at iechyd a gofal cymdeithasol ar gyfer PGBD. Dylid rhoi sylw arbennig i'r rhai sydd â dementia a/neu anabledau dysgu a allai fod angen cymorth ychwanegol neu addasiadau i ddefnyddio gwasanaethau trafndiaeth.

8.1.4 Gwasanaethau dydd pwrrpasol sy'n gweithredu fel hybiau cymunedol

Mae angen pwyslais o'r newydd ar bwysigrwydd y gwasanaethau dydd, ond mae angen trawsnewid y gwasanaethau hanfodol hyn i ateb yn well anghenion PGBD sy'n eu defnyddio. Gan weithredu fel hybiau cymunedol o fewn canolfannau lleol, mae angen iddynt nodi anghenion lleol PGBD gan roi sylw arbennig i'r hyn yr hoffai dynion sy'n byw gyda dementia ei gael gan y gwasanaethau hyn.

Yn ogystal, mae'r gwasanaethau hyn yn darparu hyb i ofalwyr a PGBD allu ddod at ei gilydd a chymdeithasu, ceisio cyngor a mynd i'r afael â phroblemau; mae hyn hyd yn oed yn fwy effeithiol lle mae pobl brofiadol, wybodus wrth law i gyfeirio a rhoi cymorth.

Mewn achosion lle mae gwasanaethau dydd yn cael eu gweld fel seibiant i ofalwyr yn unig ac efallai bod PGBD yn amharod i'w mynychu, rhaid ystyried dulliau newydd ac opsiynau seibiant gwahanol.

8.1.5 Gwasanaethau sy'n deall dementia ym mywyd bob dydd

Gan fanteisio ar lwyddiant Trefi sy'n Deall Dementia fel Aberaeron, Undeb Annibynwyr Cymru yn mabwysiadu menter eglwysi sy'n deall dementia a chydwybod a dealltwriaeth gyhoeddus gynyddol am ddementia, mae Cyngor Sir Ceredigion mewn sefyllfa dda i weithredu fel hyrwyddwr i gefnogi cymryd camau bach, cadarnhaol ar draws y gymuned ehangach ac mewn bywyd bob dydd.

Dylai'r rhai sy'n dymuno dysgu mwy neu gyflwyno newid i gefnogi PGBD, boed hynny'n siop gornel, yn athrawon mewn ysgolion lleol neu'n gwmni tacsis, i gyd gael mynediad hawdd at arweiniad a chymorth o ansawdd uchel er mwyn gallu gwneud addasiadau a gwasanaethu PGBD yn well. Mae hyn yn digwydd ochr yn ochr ag ymgyrchoedd ymwybyddiaeth y cyhoedd parhaus gan sefydliadau blaenllaw fel y Gymdeithas Alzheimer.

8.1.6 Dull cydgyssylltiedig o ddysgu a datblygu

Mae dull rhanbarthol ar y cyd ar gyfer dysgu a datblygu dementia ar gyfer staff iechyd a gofal cymdeithasol ar bob lefel yn nod allweddol Llwybr Safonau Gofal Dementia Cymru, ac mae'r gwaith hwn yn cael ei ddatblygu trwy weithgor rhanbarthol sy'n cynnwys Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda a'r tri awdurdod lleol. Mae rhaglen ranbarthol o hyfforddiant a chymorth ar gyfer cartrefi gofal awdurdodau lleol, a ddarperir trwy Dîm Llesiant Cymunedol Dementia y Bwrdd Iechyd, yn cael ei threialu ar hyn o bryd. Yn ogystal, mae'r Bwrdd Iechyd yn gweithio ar gynllun dysgu a datblygu dementia 5 mlynedd ar gyfer pob aelod o staff, a bydd y gweithgor yn ystyried sut y gellir gwneud gwaith tebyg ar draws yr awdurdodau lleol.

8.2. Model newydd o ofal yn cynnwys y canlynol:

Tim cymunedol dementia a llwybr atgyfeirio penodedig – Byddai'r fim hwn yn lleihau'r pwysau ar wasanaethau eraill, gan osgoi aildderbyn cleifion i'r ysbyty y mae modd ei atal a gwella'r gofal a ddarperir yn y gymuned.

Cyflwyno dull fim amlddisgyblaethol ar draws y llwybr dementia – Darparu gwasanaeth mwy integredig a chydlynol sy'n sicrhau bod gofal a monitro ar waith i leihau derbyniadau i'r ysbyty ac atal aildderbyn cleifion. Cynyddu cyfleoedd ar gyfer dysgu ar y cyd rhwng gweithwyr proffesiynol aciwt a chymunedol.

Rolau clinigwyr addysg arbenigol – Hyrwyddo a hybu arferion gorau ar gyfer gofal dementia ar draws Ceredigion, wedi'i ysgogi gan arbenigwyr dementia brwdfrydig. Parhau i dyfu'r grŵp bach hwn o arbenigwyr pwnc er mwyn cynyddu eu cyrhaeddiad a'u dylanwad, yn enwedig o fewn gwasanaethau nad ydynt yn ymwneud yn benodol â dementia.

Mewn cymunedau, parhau i hyrwyddo llesiant ar gyfer PGBD a'u gofalwyr trwy rannu gwybodaeth, lliniaru'r teimladau sydd gan ofalwyr o fod yn agored i niwed ar gyfer PGBD, yn enwedig yn gynnar yn y diagnosis, a chydlynu gwella ansawdd a thrawsnewid gwasanaethau mewn modd integredig.

System atgyfeirio TG integredig – Byddai ystod o welliannau TG ac atgyfeirio yn gwella materion perfformiad gweithredol ac yn lleihau costau. Gwella gofal a rennir a threfniadau pontio ar draws darparwyr er mwyn adlewyrchu cymhlethdod a gorgyffwrdd o ran cyfrifoldebau.

Gwneud penderfyniadau sy'n canolbwyntio ar y claf – Cynnig modd i PGBD gael eu rhyddhau i leoliad o'u dewis ond sy'n briodol i'w hanghenion. Sefydlu cysylltiadau

mwy ffurfiol rhwng darparwyr gofal ac felly pan fydd cyflwr PGBD yn datblygu i fod yn fwy cymhleth bydd eglurder ynghylch sut i gael mynediad at sgiliau arbenigol sydd mor agos â phosibl at y gymuned. Gwell cysylltiadau â meddygon teulu, gwasanaethau cymdeithasol a darparwyr cymunedol.

Cynydd mewn unedau gofal arbenigol dementia yn yr ardal – Mae'r diffyg presennol o welyau preswyl a nyrsio arbenigol yn yr ardal yn golygu bod PGBD ag anghenion cymhleth yn cael eu hanfon allan o'r ardal, ac mae'n rhaid i'r teulu deithio'n bell i'w gweld nhw. Mae hyn yn arbennig o wir ar gyfer anghenion nyrsio cymhleth, lle nad oes gwelyau gofal nyrsio dementia arbenigol yn y sir ar hyn o bryd. Byddai'n ddoeth cynyddu gwelyau arbenigol dementia yn yr amrywiaeth bresennol o gartrefi preswyl a nyrsio yn yr ardal. Er enghraifft, mae cartref gofal Hafan Deg yn treialu uned ddementia arbenigol 4 gwely, ac mae hyn yn rhywbeth y gellir ei dreialu mewn cartrefi eraill gyda mewnbwn gan arbenigwyr lleol ym maes iechyd a gofal cymdeithasol.

9. ATODIADAU

ATODIAD 1 – Rhestr o Weithgarwch Ymgysylltu

Enw	Swydd	Sefydliad
Taniya Jarrams	Rheolwr Corfforaethol Brysbennu ac Asesu	CSC
Emily Dagllilar	Cynrychiolydd	Castell Ventures
Helen James	Rheolwr Gwasanaeth Nyrsys Ardal	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Meinir Harris	Nyrs Ardal	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Hana Edwards	Heddwes	Heddlu Dyfed Powys
Simon Wright	Prif Swyddog Gweithredol	Age Cymru Dyfed
Caroline Davies	Arweinydd Datblygu Busnes	Age Cymru Dyfed
Natasha Fox	Prif Swyddog	Eiriolaeth Cymru
Lis Cooper	Swyddog Taliadau Uniongyrchol	CSC
Peggy Spooner	Swyddog Datblygu Prosiect	Eiriolaeth Cymru
Jay Crouch	Arweinydd Dementia	Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru
Gwenda Jenkins	Arweinydd Dementia	Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru
Sally Bathurst	Cynrychiolydd	Mirus
Helen Bwcle	Nyrs Admiral	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Michelle Hopewell	Cynrychiolydd	Gofal Sylfaenol
Rhianon Copeland	Cynrychiolydd	Gofal Sylfaenol
Marita Kehoe	Cydymaith Meddygol Dan Hyfforddiant	Gofal Sylfaenol
Llinos Trotman	Cynrychiolydd	Marie Curie

Rhian Evans	Cynrychiolydd	Marie Curie
Bethan Howell	Therapydd Galwedigaethol	CSC
Tracy Evans	Arweinydd Tîm Addasiadau Tai	CSC
Ruth Wilson	Arweinydd Gwasanaeth	Adferiad
Carys Steven	Arweinydd Tîm Gofal	
Hayleigh Southall	Arweinydd Tîm Gofal	Voyage
Penny Lamb	Uwch Reolwr Nyrsio	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Altun Evans	Cynrychiolydd	Cymdeithas Gofal
Non Davies	Rheolwr Corfforaethol dros Ddiwylliant	CSC
Kim Parry	Gweithiwr Cymorth Iechyd Meddwl Oedolion Hŷn	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Sarah Pask	Nyrs Eiddilwch	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Sion James	Dirprwy Gyfarwyddwr Meddygol	Gofal Sylfaenol
Jackie Roberts	Rheolwr Tîm, Un Pwynt Mynediad	CSC
Emma Thomas	Gofalu am Oedolion Hŷn	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Jina Hawkes	Rheolwr Gwasanaeth Gofal Sylfaenol	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Kirsty Morgan	Arweinydd Rhanbarthol	Cymdeithas Alzheimer
George Riley	Rheolwr Gwasanaethau Comisiynu	CSC
Rebecca Johnson	Swyddog Gwasanaethau Comisiynu	CSC
Charlotte Duhig	Nyrs Admiral	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Becca Stillwell	Seicolegydd Clinigol	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda

Sara Humphries	Arweinydd Gofalwyr	CSC
Cathryn Morgan	Arweinydd	Fforwm Anabledd/CAVO
Martin Gilliard	Swyddog Cymorth Tai	Grŵp Cymorth Tai
Llyr Hughes	Swyddog Cymorth Tai	Grŵp Cymorth Tai
Karen Thomas	Pennaeth Dieteteg	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Karen Shearsmith-Farthing	Arweinydd Dementia Therapi Galwedigaethol	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Suzanna Crompton	Arweinydd Gwasanaeth Therapi Galwedigaethol	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Nikki Murray	Rheolwr Tîm	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Guto Davies	Rheolwr Ward Enlli	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Cheryl Groom	Nyrs Arbenigol Ymataliaeth	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Lydia Haward	Arweinydd Tîm Iechyd Meddwl Cymunedol	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Mair Davies	Fferyllydd Cymunedol Arweiniol	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Neil Mason	Pennaeth Eiddilwch/Oedolion Hŷn	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Gemma Emille	Rheolwr Gweithrediadau Clinig Cof	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Steven Magee	Rheolwr Rhanbarthol, Gofal Heb ei Gynllunio	Gwasanaeth Ambiwlans Cymru
Donna Robson	Prif Fferyllydd, Ysbyty Bronglais	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Monica Bason-Flaquer	Rheolwr Rhaglen a Newid	Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol Gorllewin Cymru

Grwpiau darparwyr ar-lein:

Grŵp gofal sylfaenol
Grŵp gweithwyr proffesiynol perthynol i iechyd yr ysbyty
Darparwyr cartrefi gofal preswyl preifat
Darparwyr cartrefi gofal preswyl y Cyngor
Darparwyr gofal cartref
Darparwyr cartrefi gofal preswyl preifat / rhan 2
Sesiwn darparwyr Cynghrair Cynhalwyr Cymru

Cartrefi gofal a grwpiau yr ymwelwyd â nhw:

Cymdeithas Tai Barcud
Elusen Ray Ceredigion
Cymdeithas profedigaeth HAHAV
Cartref gofal Hafan Y Waun
Cartref gofal Hafan Deg

Sesiynau galw heibio:

Canolbarth Ceredigion

13.03.23 11.00-14.00 Aberaeron – Gwesty'r Plu Royal
13.03.23 16.00-19.00 Llandysul – Gwesty'r Porth
16.03.23 11.00-14.00 Tregaron – Neuadd Goffa
16.03.23 16.00-19.00 Llanbedr Pont Steffan – Neuadd Fictoria

Gogledd Ceredigion

14.03.23 14.00-19.00 Aberystwyth – Canolfan Morlan

De Ceredigion

17.03.23 14.00-17.00 Aberteifi – Neuadd y Dref

Atodiad 2 – Datganiadau i'r Wasg a Chynllun y Cyfryngau Cymdeithasol

Dyddiad y Gweithgarwch / Dyddiad Cau	Gweithredu	Arweinig gan	Cwblhawyd
13 Chwefror 2023	Datganiad i'r Wasg – Cynllun Gweithredu Ceredigion – Cyhoeddi ymgysylltu	LLJ	Datganiad i'r wasg wedi'i gyhoeddi 10.02.2023 Cambrian News 22.02.2023 Tivyside 20.02.2023
13 Chwefror 2023	Creu URL cyfeillgar i'w ddefnyddio mewn datganiadau i'r wasg, ar y wefan ac ar y cyfryngau cymdeithasol bit.ly/ArolwgCCCDementia bit.ly/ArolwgCCCDementia	LLJ	Dolen Saesneg: 102 o gliciau i'r wefan Dolen Gymraeg: 53 o gliciau i'r wefan
13 Chwefror 2023	Cyngor Cymuned – ebost gyda dolenni (datganiad i'r wasg)	LLJ	10.02.2023 (yr un amser â chyhoeddi'r datganiad i'r wasg)
13 Chwefror 2023	Aelodau Etholedig – ebost gyda dolenni (datganiad i'r wasg)	LLJ	10.02.2023 (yr un amser â chyhoeddi'r datganiad i'r wasg)
Chwefror 2023	Hysbysiadau Gofalwyr:- ebost, Facebook, post, cylchlythyr, gwefan yn gwahodd i gymryd rhan yn yr arolwg ar-lein:- Gofalwyr Di-dâl (ifanc ac oedolion) Tîm gofalwyr a chymorth cymunedol (SH) Gofalwyr Di-dâl Ceredigion Gwasanaeth a Gomisiynir Cynghrair Cynhalwyr Cymru Cysylltwyr Ceredigion Gwahodd gofalwyr o'r bws dementia.	SH	
Chwefror	Cyfathrebu â Staff:- (14/2/2023 1 llinell newyddion ar Teams – heb	HH/ ANR	

	ei weld gan reolwyr corfforaethol) – ANR Tîm Ceredigion Teams – NL cyhoeddiad wedi'i bostio)		
Chwefror	Cyfathrebu â Staff lleoliadau preswyl (grŵp ffocws ar-lein)	Attain	Wedi'i gynllunio 28.02.2023
15 Chwefror	Gwefan Ceredigion	LLJ	10.02.2023 Tudalen we newyddion
15 Chwefror 2023	Postiad ar y cyfryngau cymdeithasol ar ymgysylltu Facebook, Twitter, Instagram	LLJ	15 Chwefror 22 Mawrth 29 Mawrth
17 Chwefror 2023	Gofalwyr – alinio cyfathrebu â Gwasanaethau Ysbaid a Dydd.	SH	
I'w gadarnhau	Y wasg – cyfathrebu rhanbarthol yn ymwneud â'r Strategaeth Dementia	LLJ	Strategaeth wedi'i dosbarthu trwy'r Awdurdodau Lleol ar 10.05.2023, sylwadau gan Gynghorydd CSC ar y strategaeth.
21 Chwefror 2023	Creu posteri ar gyfer digwyddiadau ymgysylltu i'w defnyddio ar y cyfryngau cymdeithasol ac yn bersonol mewn lleoliadau.	LLJ	Wedi'i greu a'i rannu gyda'r tîm 22.02.2023, Wedi'i rannu ar y cyfryngau cymdeithasol ar y dyddiadau canlynol
27 Chwefror	Postiad ar y cyfryngau cymdeithasol ynglŷn â digwyddiadau ymgysylltu Facebook, Twitter, Instagram	LLJ	28 Chwefror 8 Mawrth 14 Mawrth – hybu ar Instagram. Ystadegau isod.
28 Chwefror 2023	Postiad ar y cyfryngau cymdeithasol – wedi'i anfon at randdeiliaid i'w rannu ar eu tudalennau cyfryngau cymdeithasol.	LLJ/ JFJ / NL / SH	Hywel Dda wedi'i rannu ar ei ddigwyddiadau cymdeithasol 01.03.2023 a 15.03.2023

Atodiad 3 – Ystadegau Cyfathrebu

**Cyfathrebu ymgysylltu â dementia
Dementia engagement communications**

10 Chwefror – 29 Mawrth / 10 February – 29 March

- **Datganiad i'r wasg / Press release**
- **Bitly**
- **Dadansoddeg Google / Google analytics**
- **Cyfringau cymdeithasol / Social media**

1. Datganiad i'r wasg / Press release

Cyhoeddwyd ar 10 Chwefror 2023 / Issued on 10 February 2023.

Cyfringau / papur Media / press / outlet	Dyddiad / Date
Cambrian News (papur / paper)	22 Chwefror / February 2023
Tivyside (ar-lein / online)	20 Chwefror / February 2023
Gweithredu dros lechyd Meddwl Gorllewin Cymru (WWAMH) / West Wales Action for Mental Health (ar-lein / online)	21 Chwefror / February 2023

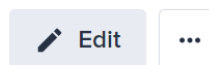
2. Bitly

Cynllun Gweithredu Dementia Ceredigion - - Cyngor Sir Ceredigion

📅 February 13, 2023 12:46 PM GMT by llinosjones

👤 53 Total engagements

**Ceredigion Dementia Action Plan - -
Ceredigion County Council**

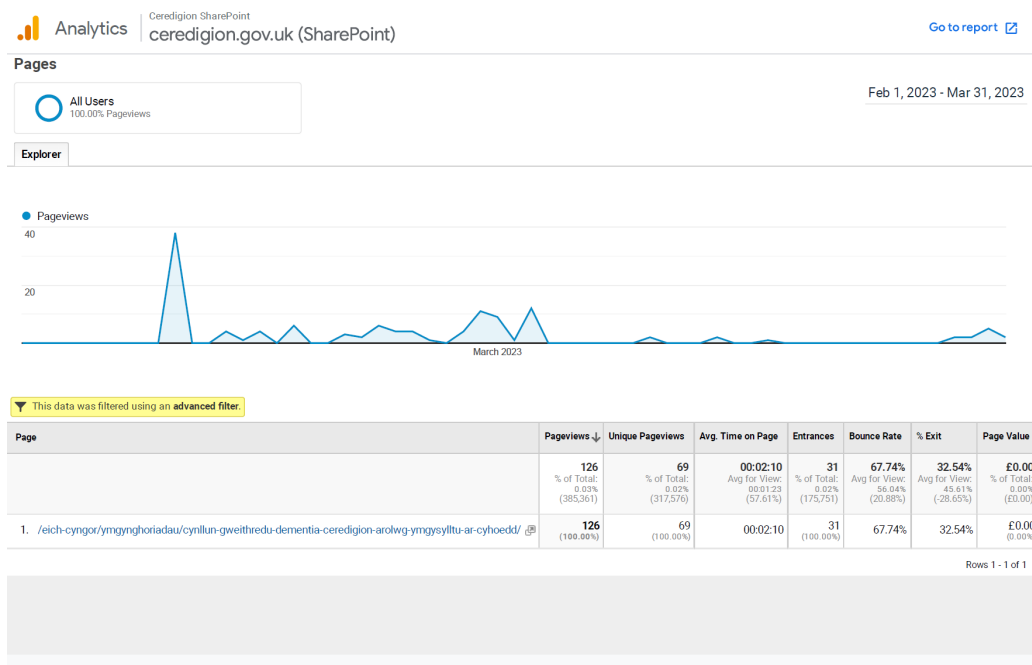
📅 February 13, 2023 12:54 PM GMT by llinosjones

👤 102 Total engagements

3. Dadansoddeg Google/ Google analytics

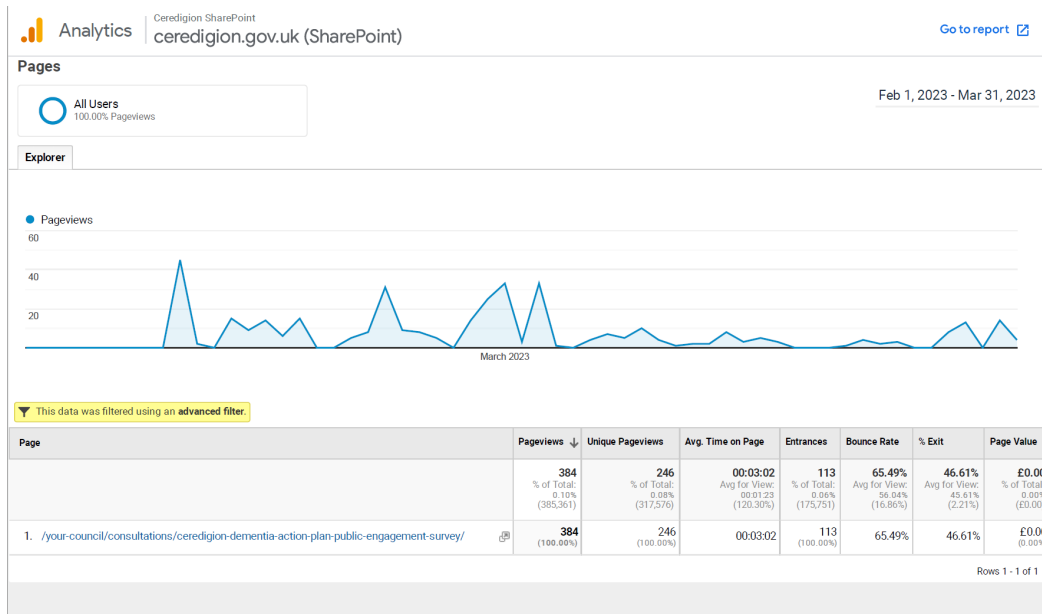
Cymraeg, 126 (nifer sydd wedi edrych ar y dudalen)

www.ceredigion.gov.uk/eich-cyngor/ymgyngghoriadau/cynllun-gweithredu-dementia-ceredigion-arolwg-ymgysylltu-ar-cyhoedd/

English, 384 page views (nifer sydd wedi edrych ar y dudalen)

www.ceredigion.gov.uk/your-council/consultations/ceredigion-dementia-action-plan-public-engagement-survey/

4 Cyfryngau cymdeithasol / Social media

(Yn cynnwys ffigurau ymgysylltu, cyrhaeddiad, rhannu, hoffwyr a sylwadau. Includes engagement figures, reach, shares, likes and comments)

Facebook, English & Cymraeg

15 February

Performance

Reach		Engagements	
Total		Reactions	0
860		Comments	0
Organic	860 (100%)	Shares	2
Paid	0 (0%)	View Details	

Feed preview

Ceredigion County Council
Published by Hootsuite · 15 February · Public

What is important to you when dealing with dementia?
Developing a Local Dementia Plan will help shape services and approaches to meet the needs of individuals living with dementia and their carers in the future.
Help shape the development of future dementia services by providing your feedback: <https://bit.ly/CeredigionDementiaSurvey>

Local Dementia Plan

Share your ideas on how to improve the care and experience of people living with **Dementia**.

28 February

15 Chwefror

Cynllun Dementia Lleol
Beth sy'n bwysig i chi wrth ddelio â dementia? Bydd datblygu...

15 February 2023 at 10:01
ID: 10228842077383

Interactions
0 reactions · 0 comments · 0 shares

Performance

Reach		Engagements		Negative interactions	
Total		Reactions	0	Total	0
125		Comments	0	Unique	0
Organic	125 (100%)	Shares	0	View Details	
Paid	0 (0%)				

Feed preview

Cyngor Sir Ceredigion
Published by Hootsuite · 15 February · Public

Beth sy'n bwysig i chi wrth ddelio â dementia?
Bydd datblygu Cynllun Dementia Lleol yn helpu i lunio gwasanaethau a dulliau gweithredu i ddarparu anghenion unigolion sy'n byw gyda dementia a'u gofaiwr yn y dyfodol.
Helpwch i siopio datblygiad gwasanaethau dementia'r dyfodol trwy roi eich adroddir: <https://bit.ly/ArolwgDementia>

Cynllun Dementia Lleol

Rhannech eich syniadau ar sut i wella gofai a phroffad pobl sy'n byw gyda **Dementia**.

28 Chwefror

Local Dementia Action Plan Engagement events

What is important to you when dealing with dementia? Develo...

28 February 2023 at 12:01
ID: 38414657161875

Interactions
33 reactions 3 comments 21 shares

Performance

Reach	Engagements	Negative interactions
Total: 4,451	Total: 35	Total: 0
Organic: 4,451 (100%) Paid: 0 (0%)	Comments: 3 Shares: 21	Unique: 0

Feed preview

Ceredigion County Council
Published by Hootsuite · 28 February · Public

What is important to you when dealing with dementia?
Developing a Local Dementia Plan will help shape services and approaches to meet the needs of individuals living with dementia and their carers in the future.

Local Dementia Action Plan Engagement events

When and where?

- Aberaron: Feathers Hotel, 13 March, 11:00-14:00
- Llandysul: Porth Hotel, 13 March, 16:00-19:00
- Aberystwyth: Morlan Centre, 14 March, 14:00-19:00
- Tregaron: Memorial Hall, 16 March, 11:00-14:00
- Lampeter: Victoria Hall, 16 March, 16:00-19:00
- Carlisle: Guildhall, 17 March, 14:00-19:00

8 March

Digwyddiadau Ymgysylltu Cynlun Dementia Lleol

Beth sy'n bwysig i chi wrth ddeilio â dementia? Bydd datblygu ...

28 February 2023 at 12:00
ID: 31931423103171

Interactions
1 reaction 0 comments 2 shares

Performance

Reach	Engagements	Negative interactions
Total: 179	Total: 1	Total: 0
Organic: 179 (100%) Paid: 0 (0%)	Comments: 0 Shares: 2	Unique: 0

Feed preview

Cyngor Sir Ceredigion
Published by Hootsuite · 28 February · Public

Beth sy'n bwysig i chi wrth ddeilio â dementia?
Bydd datblygu Cynlun Dementia Lleol yn helpu i lunio gwasanaethau a dulliau gweithredu i ddarparu anghenion unigolion sy'n byw gyda dementia a'u gofalwyr yn y dyfodol.

Digwyddiadau Ymgysylltu Cynlun Dementia Lleol

Pryd a ble?

- Aberaron: Gwesty'r Pliu, 13 Mawrth, 11:00-14:00
- Llandysul: Gwesty'r Porth, 13 Mawrth, 16:00-19:00
- Aberystwyth: Canolfan Morlan, 14 Mawrth, 14:00-19:00
- Tregaron: Nhwadd Goffa, 16 Mawrth, 11:00-14:00
- Llanbedd: Nhwadd Victoria, 16 Mawrth, 16:00-19:00
- Aberffelfi: Guildhall, 17 Mawrth, 14:00-19:00

8 Mawrth

Local Dementia Action Plan Engagement events

What is important to you when dealing with dementia? Develo...

8 March 2023 at 12:01
ID: 39011249591377

Interactions
9 reactions 0 comments 31 shares

Performance

Reach	Engagements	Negative interactions
Total: 1,956	Total: 9	Total: 0
Organic: 1,956 (100%) Paid: 0 (0%)	Comments: 2 Shares: 31	Unique: 0

Feed preview

Ceredigion County Council
Published by Hootsuite · 8 March · Public

What is important to you when dealing with dementia?
Developing a Local Dementia Plan will help shape services and approaches to meet the needs of individuals living with dementia and their carers in the future.

Local Dementia Action Plan Engagement events

When and where?

- Aberaron: Feathers Hotel, 13 March, 11:00-14:00
- Llandysul: Porth Hotel, 13 March, 16:00-19:00
- Aberystwyth: Morlan Centre, 14 March, 14:00-19:00
- Tregaron: Memorial Hall, 16 March, 11:00-14:00
- Lampeter: Victoria Hall, 16 March, 16:00-19:00
- Carlisle: Guildhall, 17 March, 14:00-19:00

Digwyddiadau Ymgysylltu Cynlun Dementia Lleol

Beth sy'n bwysig i chi wrth ddeilio â dementia? Bydd datblygu ...

8 March 2023 at 12:01
ID: 314883771488170

Interactions
8 reactions 1 comment 14 shares

Performance

Reach	Engagements	Negative interactions
Total: 1,311	Total: 8	Total: 0
Organic: 1,311 (100%) Paid: 0 (0%)	Comments: 1 Shares: 14	Unique: 0

Feed preview

Cyngor Sir Ceredigion
Published by Hootsuite · 8 March · Public

Beth sy'n bwysig i chi wrth ddeilio â dementia?
Bydd datblygu Cynlun Dementia Lleol yn helpu i lunio gwasanaethau a dulliau gweithredu i ddarparu anghenion unigolion sy'n byw gyda dementia a'u gofalwyr yn y dyfodol.

Digwyddiadau Ymgysylltu Cynlun Dementia Lleol

Pryd a ble?

- Aberaron: Gwesty'r Pliu, 13 Mawrth, 11:00-14:00
- Llandysul: Gwesty'r Porth, 13 Mawrth, 16:00-19:00
- Aberystwyth: Canolfan Morlan, 14 Mawrth, 14:00-19:00
- Tregaron: Nhwadd Goffa, 16 Mawrth, 11:00-14:00
- Llanbedd: Nhwadd Victoria, 16 Mawrth, 16:00-19:00
- Aberffelfi: Guildhall, 17 Mawrth, 14:00-19:00

14 March

Local Dementia Action Plan Engagement events

What is important to you when dealing with dementia? 🗣️ Dro...
14 March 2023 at 11:01
ID: 5242909279970

Interactions
4 reactions 1 comment 3 shares

Performance

Reach Total 2,373	Engagements Reactions 4	Negative interactions Total 0
Organic Paid	2,373 (100%) 0 (0%)	Comments Shares
		1 2
		Unique 0

Feed preview

Ceredigion County Council
Published by Hootsuite · 14 March · Public

What is important to you when dealing with dementia?
🗣️ Drop in sessions for the Local Dementia Action Plan are held across the County this week.
👉 Come share your ideas for the development of a Local Dementia Plan... See more

Local Dementia Action Plan Engagement events

When and where?

- Aberaron: Feathers Hotel, 13 March, 11:00-14:00
- Llandysul: Porth Hotel, 13 March, 16:00-19:00
- Aberystwyth: Morlan Centre, 14 March, 14:00-18:00
- Tregaron: Memorial Hall, 16 March, 11:00-14:00
- Lampeter: Victoria Hall, 16 March, 16:00-19:00
- Cardigan: Guildhall, 17 March, 14:00-19:00

Booking is not essential.
Any queries, contact Ffion on 01546 530 881 or rd@abardementia.nsw.uk

14 Mawrth

Digwyddiadau Ymgysylltu Cynlun Dementia Lleol

Beth sy'n bwysig i chi wrth ddedio â dementia? 🗣️ Cynhelir sesi...
14 March 2023 at 11:01
ID: 5234084979911

Interactions
2 reactions 0 comments 2 shares

Performance

Reach Total 404	Engagements Reactions 2	Negative interactions Total 0
Organic Paid	404 (100%) 0 (0%)	Comments Shares
		0 2
		Unique 0

Feed preview

Cyngor Sir Ceredigion
Published by Hootsuite · 14 March · Public

Beth sy'n bwysig i chi wrth ddedio â dementia?
🗣️ Cynhelir sesiynau galw hebio ar gyfer Cynlun Gweithredu Dementia Lleol ar draws y Sir y wythnos hon.
👉 Dewch i rannu eich syniadau ar gyfer datblygu Cynlun Dementia Lleol... See more

Digwyddiadau Ymgysylltu Cynlun Dementia Lleol

Fryd a bled?

- Aberaron: Gwesty'r Pfa, 13 Mawrth, 11:00-14:00
- Llandysul: Gwesty'r Porth, 13 Mawrth, 16:00-19:00
- Aberystwyth: Canolfan Morlan, 14 Mawrth, 14:00-18:00
- Tregaron: Nwadd Goffa, 16 Mawrth, 11:00-14:00
- Llanbedd: Neuadd Victoria, 16 Mawrth, 16:00-19:00
- Aberllynfi: Guildhall, 17 Mawrth, 14:00-19:00

Nid oes angen archebu iae ymlaen llaw.
Os oes gennych ymholiadau, cysylltwch â Cllc ar 01546 530881 new

22 March

How to improve the care and experience of people living with Dementia.

There's only a couple more weeks to have your say on a Local Dementia Plan.
22 March 2023 at 09:00
ID: 5249170227985

Interactions
2 reactions 0 comments 10 shares

Performance

Reach Total 1,000	Engagements Reactions 2	Negative interactions Total 0
Organic Paid	1,000 (100%) 0 (0%)	Comments Shares
		0 10
		Unique 0

Feed preview

Ceredigion County Council
Published by Hootsuite · 22 March · Public

There's only a couple more weeks to have your say on a Local Dementia Plan.
A Local plan will help shape services and approaches to meet the needs of individuals living with dementia and their carers in the future. Your views are important to us, so share your views online before noon on 31 March 2023 - <https://bit.ly/CeredigionDementiaSurvey>

How to improve the care and experience of people living with Dementia.
Share your ideas for the development of a...

22 Mawrth

Sut i wella gofal a phrofiad y bobl sy'n byw gyda Dementia.

Dim ond cwpl o wythnosau sydd ar ôl i ddweud eich dweud ar gyfun Dementia Lleol.
22 March 2023 at 09:00
ID: 5234084979911

Interactions
1 reaction 0 comments 4 shares

Performance

Reach Total 424	Engagements Reactions 1	Negative interactions Total 0
Organic Paid	424 (100%) 0 (0%)	Comments Shares
		0 4
		Unique 0

Feed preview

Cyngor Sir Ceredigion
Published by Hootsuite · 22 March · Public

Dim ond cwpl o wythnosau sydd ar ôl i ddweud eich dweud ar gyfun Dementia Lleol.
Bydd datblygu Cynlun Dementia Lleol yn helpu i lunio gwasanaethau a dulliau gweithredu i ddodwll anghnigon unigol sy'n byw gyda dementia a'u gofalwyr ym y dyfodol.
Mae eich barn yn bwysig i ni, felly rhanwch eich barn ar-lein cyn hanner dydd ar 31 Mawrth - <https://bit.ly/ArolwgDementia>

Sut i wella gofal a phrofiad y bobl sy'n byw gyda Dementia.
Rhanwch eich syniadau ar gyfer datblygu...

29 March

How to improve the care and experience of people living with Dementia.

Share your Ideas for the development of a Local Dementia Plan. (Using case #1030202)

What is important to you when dealing with dementia? This is ...

29 March 2023 at 17:02
ID: 6022874183491

Interactions

0 reactions 0 comments 0 shares

Performance

Reach		Engagements		Negative interactions	
Total	Organic	Total	Organic	Total	Organic
702	702 (100%)	0	0	0	0
	0 (0%)	0	0	0	0

View Details

Feed preview

Ceredigion County Council

Published by Hootsuite · 29 March · Public

What is important to you when dealing with dementia? This is your last opportunity to have your say on a Local Dementia Plan. Your views are important to us. A Local plan will help shape services and approaches to meet the needs of individuals living with dementia and their carers in the future... See more

How to improve the care and experience of people living with Dementia.

Share your Ideas for the development of a Local Dementia Plan.

29 March

Sut i wella gofal a phrofiad y bobl sy'n byw gyda Dementia.

Rhanwch eich syniadau ar gyfer datblygiad Cynllun Dementia Lleol. (Pwerau case #1030202)

Beth sy'n bwysig i chi wrth ddeilio â dementia? Dyma eich cyfle...

29 March 2023 at 17:02
ID: 1220972094304

Interactions

2 reactions 0 comments 1 share

Performance

Reach		Engagements		Negative interactions	
Total	Organic	Total	Organic	Total	Organic
341	341 (100%)	2	1	0	0
	0 (0%)	0	1	0	0

View Details

Feed preview

Cyngor Sir Ceredigion

Published by Hootsuite · 29 March · Public

Beth sy'n bwysig i chi wrth ddeilio â dementia? Dyma eich cyfle olaf i ddiwedd eich dweud am Gyrrllun Dementia Lleol. Mae eich barn yn bwysig i ni. Byddi datblygu Cynllun Dementia Lleol yn helpu i lunio gwasanaethau a dulliau gweithredu i ddiwallu anghenion unigolion sy'n byw gyda dementia a'u gofalwyr yn y dyfodol... See more

Sut i wella gofal a phrofiad y bobl sy'n byw gyda Dementia.

Rhanwch eich syniadau ar gyfer datblygiad Cynllun Dementia Lleol.

Twitter, English & Cymraeg

(Gan gynnwys argraffiadau, retweets, hoffwyr, cliciau i'r wefan / Includes impressions, retweets, likes, link clicks)

15 Chwefror – 80 impression

15 February – 318 impression, 1 retweet

28 Chwefror – 88 impression, 1 retweet, 1 like, 1 link click

28 February – 701 impression, 4 retweet, 3 likes, 1 link click

8 Mawrth – 200 impression, 1 retweet, 1 like

8 March – 408 impression, 2 retweet, 1 like, 1 link click

14 Mawrth – 103 impression, 2 retweet, 1 like

14 March – 653 impression, 4 retweet, 2 like, 1 link click

22 Mawrth – 286 impression, 2 retweet, 2 likes, 1 link click

22 March – 520 impression, 5 retweet, 3 like, 2 link click

29 Mawrth – 105 impression

29 March – 880 impression, 2 retweet, 3 like

Instagram

(Gan gynnwys ymweliadau, hoffwyr a sylwadau / Includes reach, likes and comments)

15 Chwefror / February – 122 reach

28 Chwefror / February – 142 reach, 2 likes

8 Mawrth / March – 95 reach, 2 likes

14 Mawrth / March – 2,908 reach, 3 likes

22 Mawrth / March – 154 reach, 2 likes

29 Mawrth / March – 168 likes, 1 comment

Cyngor Sir Ceredigion – Prosiect Ymgysylltu a Chynllun Gweithredu Gwasanaeth Dementia

Cam 2 Cynllun Gweithredu
Gwasanaeth

Mai 2023

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

Attain
Improving health and wellbeing

Rheoli dogfen

Perchennog	Cyngor Sir Ceredigion
Teitl y Ddogfen	Cam 2 Cynllun Gweithredu Gwasanaeth (Prosiect Ymgysylltu a Chynllun Gweithredu Gwasanaeth Dementia)
Fersiwn	0.2 – Drafft
Cyfeirnod	1001073
Awdur	Joseph Middleton
Dyddiad	04/05/2023

Hanes dogfen

Fersiwn	Dyddiad	Awdur	Sylwadau
0.1	04/05/23	Joseph Middleton	Strwythur Gychwynnol y Ddogfen
0.2	30/05/23	Joseph Middleton	Adolygiad ar y Cyd NL/JM
0.3	02/06/23	Joseph Middleton	Sylwadau NL/EH (Monitro Perfformiad a Data)
0.4	08/06/23	Joseph Middleton	Sylwadau ar Ddatrysiadau Busnes ac Ymyrraeth Gynnar
0.5	08/06/23	Martin Wilson	Adolygu a golygu
0.6	13/06/23	Joseph Middleton	Sylwadau NL/WC
0.7	20/06/23	Joseph Middleton	Golygu ychwanegol, cyflwyno diwygiadau
0.8	11/07/23	Joseph Middleton	Ychwanegu Hafan y Waun

Cyflwyniad

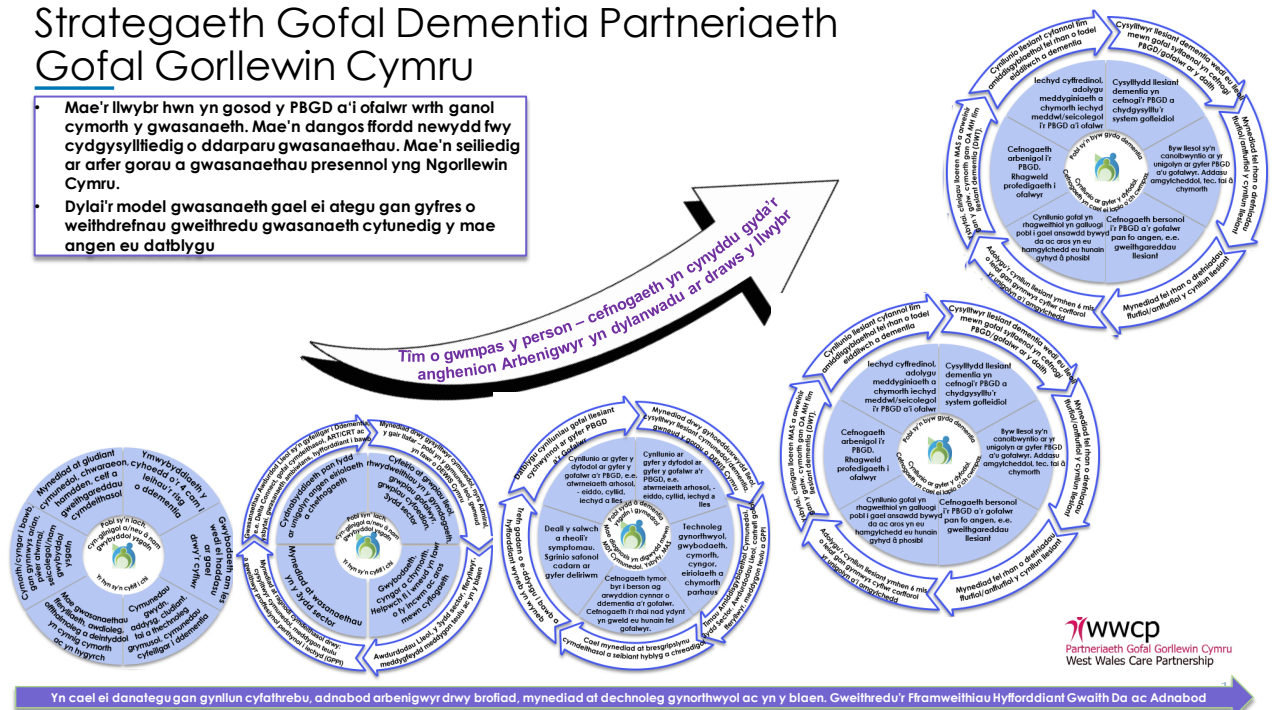
Yn dilyn dadansoddiad o'r ymgysylltu helaeth a gynhaliwyd ar draws Ceredigion, wedi'i gyflwyno fel Adroddiad Cam 1, y cam nesaf yw llunio cynllun gweithredu i drawsnewid a gwella gofal dementia yn y sir.

Sail y cynllun hwn yw Strategaeth Dementia Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol Gorllewin Cymru, model gofal seiliedig ar dystiolaeth sy'n gosod yr unigolyn yn y canol. Mae ein cynllun gweithredu wedi'i strwythuro o amgylch 'olwynion' craidd y strategaeth lle mae'r bobl iawn yn bresennol i roi'r camau gweithredu yn y ddogfen hon ar waith; nid yw hynny'n golygu bod y camau gweithredu yn gyfyngedig i rai rhannau o'r llwybr, ond yn hytrach lle credwn y bydd y camau gweithredu yn cael yr effaith fwyaf.

Strategaeth Gofal Dementia Partneriaeth Gofal Gorllewin Cymru

Mae'r llwybr hwn yn gosod y PBGD a'i ofalwr wrth ganol cymorth y gwasanaeth. Mae'n dangos ffordd newydd fwy cydgyffwrddig o ddarparu gwasanaethau. Mae'n seiliedig ar arfer gorau a gwasanaethau presennol yng Ngorllewin Cymru.

Dylai'r model gwasanaeth gael ei ategu gan gyfres o weithdrefnau gweithredu gwasanaeth cytunedig y mae angen eu datblygu

Yn ogystal, rydym wedi cynnwys rhai meysydd cyffredinol lle mae gan bawb ran i'w chwarae wrth gyflawni'r camau hyn, a bydd y manteision i'w gweld ar draws y system i bobl sy'n byw gyda dementia, eu gofalwyr di-dâl, gweithwyr proffesiynol, a chymuned ehangach Ceredigion.

Sut bydd y cynllun yn cael ei gyflenwi?

Bydd y cynllun yn cael ei roi ar waith mewn ffordd integredig, ynghyd â neu ochr yn ochr â thimau eraill sy'n ymestyn ymhell ar draws Cyngor Sir Ceredigion ond hefyd iechyd, y trydydd sector a grwpiau elusennol. Yn yr un modd, mae rhai o'r camau gweithredu hyn yn ymestyn y tu hwnt i ffiniau'r sir, ac felly bydd cydweithio gyda phartneriaid rhanbarthol yr un mor hanfodol er mwyn osgoi gweithio heb ymwneud ag eraill.

Mae'r camau gweithredu'n ystyried yn benodol y dirwedd bresennol o wasanaethau sy'n gofalu am bobl sy'n byw gyda dementia (PBGD), a lle bo modd, dylai camau gweithredu fanteisio ar adnoddau a rhaglenni presennol a defnyddio cysylltiadau â grwpiau yn y gymuned a allai fod yn anodd ymgysylltu â hwy fel arall.

Arweinwyr a Llinellau Amser

Yn ystod yr ymgysylltu, roedd modd nodi'r bobl allweddol sydd mewn sefyllfa dda i roi'r camau gweithredu ar waith, gan geisio lleoli'r bobl orau, sydd agosaf at y materion, fel noddwr posibl neu arweinydd gweithredu. Yn ogystal, o ran amserlenni, nid yw'r rhain o reidrwydd yn awgrymu dyddiad cwblhau, ond yn hytrach yn rhoi syniad o'r cymhlethdod a'r brys ar gyfer mynd i'r afael â phob cam gweithredu.

Pwynt 1 ar y Llwybr: Llesiant, lleihau risg, gohirio cychwyniad, codi ymwybyddiaeth a dealltwriaeth

Pwynt Gweithredu	Thema Cam 1 #	Buddiolwyr Allweddol	Effaith	Partner Arweiniol a Noddwyr Posibl	Amserlen Fras
1.1. Ymgorffori a hyrwyddo Llinell Gymorth Dementia Cymdeithas Alzheimer fel rhan o'r cynnig heneiddio'n dda.	1, 2, 3, 4, 10, 12	Y cyhoedd Gofal sylfaenol	Mae pobl yn ymwybodol o ffynhonnell wybodaeth gyfredol, ddibynadwy waeth beth fo'r diagnosis er mwyn ceisio cymorth ac arweiniad iddynt hwy eu hunain neu eu perthnasau. Lleddfu pwysau ar ofal sylfaenol.	Cymdeithas Alzheimer a CSC: Cysylltwyr Cymunedol	2 fis
1.2. Adeiladu ar y fenter trefi sy'n deall demtia i gynnig cymorth i unrhyw fusnes neu sefydliad sy'n dymuno gwasanaethu PBGD yn well, wedi'i alinio â'r fenter Cymunedau Oed-gyfeillgar.	2, 6, 13, 18	Y cyhoedd Busnesau lleol PBGD	Siopau lleol, canolfannau hamdden, Swyddfeydd Post ac eglwysi ac ati yn wybodus ac wedi'u grymuso i wneud newidiadau er mwyn gallu croesawu a chefnogi PBGD yn well yn eu busnes bob dydd.	CSC: Twf a Menter a Datblygu Cymunedol Economaidd	6 mis
1.3. Nodi cyfleoedd i weithio gyda sefydliadau a grwpiau sydd eisoes wedi cyrraedd grwpiau heb gynrychiolaeth	2, 3, 6, 10, 13, 15, 17	Grwpiau heb gynrychiolaeth ddigonol a allai fod yn byw	Mae perthnasoedd presennol, dibynadwy yn cael eu manteisio arnynt gyda chymunedau i bobl nad ydynt yn cael mynediad rheolaidd neu hwylus at wasanaethau demtia. Mae	CSC: Tîm Gydol Oes a Llesiant a'r Tîm Camddefnyd	4 mis

Pwynt Gweithredu	Thema Cam 1 #	Buddiolwyr Allweddol	Effaith	Partner Arweiniol a Noddwyr Posibl	Amserlen Fras
ddigonol (e.e. gweithwyr amaethyddol, y digartref, grwpiau ffydd).		gyda dementia	cymorth wedi'i deilwra ar gyfer y bobl agored i niwed hyn yn hygyrch, heb ragfarnu ac yn mynd i'r afael â phocedi o stigma sydd wedi hen ymwreiddio.	dio Sylweddau RABI, NFU	
1.4. Fel rhan o'r gwaith ehangach i ddatblygu gwefan, gwella cynnwys CSC ar gyfer dementia ar-lein i ateb anghenion y cyhoedd yn well.	10, 11, 12, 15	Y cyhoedd PBGD Gofalwyr di-dâl	Gwefan sy'n deall dementia gyda gwybodaeth gyfredol a hawdd ei deall ar gyfer trigolion Ceredigion sy'n dymuno dysgu mwy am ddementia, cael mynediad at wasanaethau a llywio gofal, gan gynnwys cymorth i'r rhai sy'n darparu gofal di-dâl, perthnasau, a'r rhai sy'n dymuno hyrwyddo cymunedau oed-gyfeillgar.	CSC: Tîm Rhaglen Cyfathrebu	6-12 mis
1.5. Parhau i ddiweddarau a mireinio cyfeirlyfr DEWIS fel ffynhonnell gyffredin o'r gwasanaethau sydd ar gael.	10, 11, 12, 15	Y cyhoedd Cysylltwyr Cymunedol	Mae cronfa ddata o wasanaethau, sy'n benodol i Geredigion, ar gael ac yn cael ei diweddarau'n rheolaidd er mwyn i weithwyr proffesiynol a'r cyhoedd allu cael mynediad at wasanaethau.	CSC: Cysylltwyr Cymunedol	3 mis
1.6. Dyfnhau gweithio ar y cyd ag lechyd Cyhoeddus Cymru ar fentrau ataliol yn ymwneud â dementia.	13, 15, 17	Y cyhoedd	Mae arbenigedd a gwybodaeth yn cael eu manteisio arnynt ar lefel genedlaethol gan lechyd Cyhoeddus Cymru ar gyfer gweithredu lleol i atal afiechyd (gan gynnwys dementia).	CSC: Tîm Gydol Oes a Llesiant	2 fis
1.7. Ymgorffori hyrwyddo ac ymwybyddiaeth o'r Gwasanaeth Gwybodaeth i Ofalwyr a'r Llwybr Buddsoddwyr mewn Gofal ym mhob pwynt cyswllt posibl ym maes iechyd a gofal cymdeithasol.	3, 18, 15	Gofalwyr di-dâl	Mae'r Gwasanaeth Gwybodaeth i Ofalwyr yn gweithredu fel ffynhonnell o gymorth a gwybodaeth i ofalwyr di-dâl ar y cam cynharaf posibl, ac maent yn cael cymorth ar hyd y daith ym mhob cam; hefyd mae annog cofrestru fel gofalwr di-dâl yn datgloi cymorth, asesu a chofrestru. Mae gofalwyr di-dâl yn cael eu cynnwys mewn gofal sylfaenol ar bob cyfle posibl.	CSC: Rheolwr Cymorth i Ofalwyr a Chymorth Cymunedol Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda / Gofal Sylfaenol: Arweinwyr Dementia	2 fis

Pwynt Gweithredu	Thema Cam 1 #	Buddiolwyr Allweddol	Effaith	Partner Arweiniol a Noddwyr Posibl	Amserlen Fras
1.8. Sicrhau bod archwiliadau llesiant gwybyddol rheolaidd yn cael eu cynnig yn gyson ac yn deg i bobl ag anableddau dysgu ar draws y sir.	17, 18	Pobl ag anableddau dysgu	Mae pobl sy'n wynebu mwy o risg o ddementia yn cael eu cefnogi gyda'r cynnig o apwyntiad dilynol rheolaidd a nodi'n gynnar symptomau a allai fod yn arwydd o ddementia cynnar.	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda / Gofal Sylfaenol: Arweinwyr Dementia	4 mis

Pwynt 2 ar y Llwybr: Adnabod, Nodi, Cefnogi a Hyfforddiant

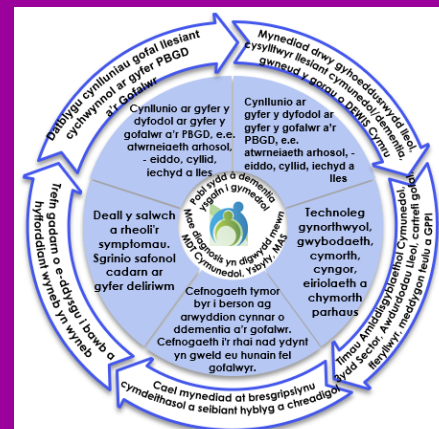

Pwynt Gweithredu	Thema Cam 1 #	Buddiolwyr Allweddol	Effaith	Partner Arweiniol a Noddwyr Posibl	Amserlen Fras
2.1. Ail-bwysleisio pwysigrwydd gwaith fîm amlddisgyblaethol fel y dull safonol o reoli llwythi achosion dementia ar bob pwynt ar y llwybr.	6	PBGD Gweithwyr proffesiynol system gyfan	Mae PBGD yn cael yr amrywiaeth llawn o fewnbwn proffesiynol ar gyfer eu cymorth a'u gofal fel mater o drefn. Sefydli'r perthnasoedd gwaith agosach rhwng arbenigwyr iechyd a gofal cymdeithasol.	CSC a Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda: Uwch Arweinyddiaeth	2 fis
2.2. Gwneud cynllunio gofal diwedd oes yn drafodaeth agored, ragweithiol a thosturiol ar ddechrau'r llwybr.	5, 6, 14	PBGD Darparwyr iechyd a gofal cymdeithasol	Mae PBGD a'u gofalwyr yn teimlo'n hyderus ac yn gyfforddus i drafod cynllunio gofal uwch ar gyfer diwedd oes a deall yr opsiynau sydd ar gael iddynt. Rhoddir cyfleoedd rheolaidd i PBGD a gofalwyr wneud diweddariadau a diwygiadau i gynlluniau, fel y dymunir.	CSC: Tîm Cynllunio Gofal Uwch BIPHDd: Gofal Lliniarol	2 fis
2.3. Nodi dull sy'n galluogi partneriaid i gwrdd (yn gorfforol os oes modd) mewn fforwm i rannu arferion gorau, mynd i'r	6, 9, 10, 12, 17	Sefydliadau Trydydd Sector Partneriaid ymylol	Mae pawb sy'n gweithio i gefnogi PBGD yn teimlo eu bod yn cael eu cynnwys a'u clywed gyda sedd werthfawr wrth y bwrdd. Mae dyblygu yn lleihau o ganlyniad i gyfathrebu gwell ar draws sectorau a chaiff perthnasoedd	CSC: Tîm Gydol Oes a Llesiant	6 mis

Pwynt Gweithredu	Thema Cam 1 #	Buddiolwyr Allweddol	Effaith	Partner Arweiniol a Noddwyr Posibl	Amserlen Fras
afael â materion a rhoi diweddariadau.			eu meithrin rhwng partneriaid.		
2.4. Lle bo modd, neilltuo staff cymorth penodol ar gyfer achosion.	4, 6, 10	PBGD Gofalwyr a pherthnasau di-dâl	Mae un pwynt mynediad yn parhau'n gyson ond mae'n darparu cyswllt a enwir, lle bo'n briodol, i osgoi ailadrodd a rhwystredigaeth.	CSC: Tîm Un Pwynt Mynediad Porth Gofal	6 mis
2.5. Gweithio gyda BPRhGC i ddatblygu'r fframwaith ar gyfer sgiliau a datblygu ar gyfer gofal dementia.	16, 17, 18	Gweithwyr Gofal	Darpariaeth hyfforddiant ar draws y sir a'r rhanbarth i ddarparu rhaglen unedig o ddysgu a datblygu, yn ffurfiol ac yn anffurfiol, i'r rhai yn y proffesiwn gofal.	BPRhGC: Arweinydd Dementia	4 mis
2.6. Gwella'r cynnig addysg i aelodau'r cyhoedd er mwyn gwella eu gwybodaeth a'u dealltwriaeth o ddementia.	18	Gofalwyr di-dâl Y cyhoedd	Mae amrywiaeth eang ac ymgysylltiol o addysg a hyfforddiant ar gael i bobl leyg sy'n ategu eu dealltwriaeth a'u gofal am PWLD.	BPRhGC: Arweinydd Dementia Arweinydd Rhanbarthol Cymdeithas Alzheimer	6-12 mis
2.7. Parhau i gylchredeg a hyrwyddo Strategaeth Dementia Gorllewin Cymru fel llwybr sy'n ysgogi gofal sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn.	4, 17, 18	Gweithwyr proffesiynol ieuchyd a gofal Gofalwyr di-dâl	Mae dealltwriaeth ehangach o nodau cyfunol y strategaeth yn creu cydlyniant a phwrpas cyffredin ymhlith timau a hefyd yn helpu i gyfeirio adnoddau penodol lle bo angen.	BPRhGC: Arweinydd Dementia CSC: Tîm Gydol Oes a Llesiant	6 mis

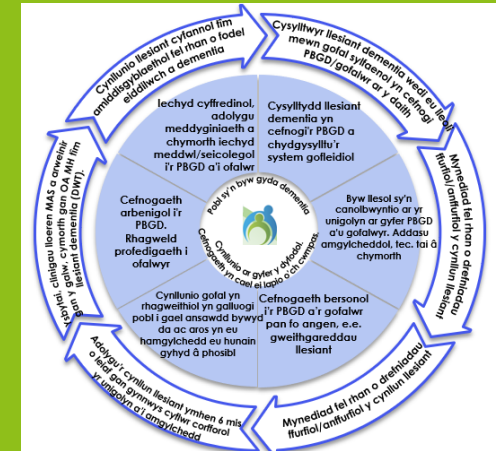
Pwynt 3 ar y Llwybr: Asesiad a diagnosis

Pwynt Gweithredu	Thema Cam 1 #	Buddiolwyr Allweddol	Effaith	Partner Arweiniol a Noddwyr Posibl	Amserlen Fras
3.1. Sicrhau bod anghenion pobl leol yn cael eu hymgorffori yn y ddarpariaeth o Gysylltwyr Llesiant Dementia BPRhGC.	1, 4, 3, 10, 13, 15	PBGD	Mewn cyfnod ansicr sy'n peri pryder bydd gan bobl fynediad at wybodaeth a chymorth o ansawdd uchel gyda chysylltydd penodol. Mae CSC yn dwyn BPRhGC i gyfrif am lwyddiant y rhaglen hon yng Ngheredigion.	BPRhGC: Arweinydd Dementia CSC: Tîm Gydol Oes a Llesiant	3-4 Mis
3.2. Archwilio modelau newydd er mwyn grymuso mwy o feddygon teulu i wneud diagnosis a chychwyn therapiau ar gyfer dementia mewn gofal sylfaenol.	17, 18	PBGD Gofal sylfaenol Clinig cof	Mae PBGD yn aros am gyfnod byrrach i gael diagnosis a dechrau triniaethau. Mae clinig cof yn ategu diagnosis gofal sylfaenol ac yn delio ag achosion cymhleth fel gwasanaeth mwy arbenigol.	BIPHDd: Uwch Arweinyddiaeth y Gwasanaeth Asesu Cof	12-24 mis
3.3. Cynyddu'r nifer sy'n manteisio ar wasanaeth braenaru Cymdeithas Alzheimer a gynigir fel rhan o lwybr Gwasanaeth Asesu	1, 3	PBGD yn cael diagnosis	Mae'r gwasanaeth a gomisiynir fel rhan o asesiad cof yn cael ei ddefnyddio gan lawer mwy o bobl i elwa ar eu llywio a chymorth gofal cyn ymgorffori'r gwasanaeth yn y rhaglen cysylltwyr llesiant (gweler 3.1).	BIPHDd: Holl staff y Gwasanaeth Asesu Cof	2 fis

Pwynt Gweithredu	Thema Cam 1 #	Buddiolwyr Allweddol	Effaith	Partner Arweiniol a Noddwyr Posibl	Amserlen Fras
Cof cyn ei ailgynllunio i fod yn gysylltwyr llesiant.				Staff tîm amlddisgyblae thol yn cyfeirio at y Gwasanaeth Asesu Cof	
3.4. Ailbennu dealltwriaeth pobl o Asesu'r Cof fel rhan ddiagnostig o'r llwybr.	4, 12	PBGD Gofal sylfaenol Gwasanaeth Asesu Cof	Ystyrir bod asesu cof yn rhan gydrannol o lwybr ehangach ar gyfer gofal dementia yn hytrach na 'siop un stop' ar gyfer materion iechyd a gofal cymdeithasol.	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda / Gofal Sylfaenol: Arweinwyr Dementia	2 fis
3.5. Gwella sgrinio ac adnabod dementia posibl yn gynnar mewn gofal sylfaenol.	1, 2, 15	Pobl â dementia cyn-glinigol	Mae cyfraddau dal gwell y rhai sydd ag arwyddion cynnar o ddementia a sgrinio ar gyfer nam ar y cof yn rhan o'r drefn arferol, yn enwedig o ran gofalu am yr henoed.	BIPHDd: Arweinwyr Dementia	4 mis
3.6. Ymchwilio i sut y bydd gwasanaethau ymylol presennol fel y gwasanaeth Cysylltwyr Cymunedol a Gofalwyr yn integreiddio, rhyngwynebu ac ategu rôl newydd y Cysylltydd Dementia.	1, 4, 3, 10, 13, 15	PBGD Gofalwyr di-dâl Y cyhoedd	Mae gan wasanaethau presennol rolau diffiniedig o ran cefnogi PBGD. Byddant yn defnyddio eu cryfderau i ategu yn hytrach na gorgyffwrdd ar gyfer rolau newydd fel y Cysylltydd Dementia.	CSC: Gydol Oes a Llesiant ac Arweinydd Cysylltwyr Cymunedol BPRhGC: Arweinydd Dementia	6 mis

Pwynt 4 ar y Llwybr: Byw yn dda gyda dementia

Pwynt Gweithredu	Thema Cam 1 #	Buddiolwyr Allweddol	Effaith	Partner Arweiniol a Noddwyr Posibl	Amserlen Fras
4.1. Sicrhau bod dementia yn rhan o waith archwilio datrysiadau rhithwir ar gyfer gweithwyr iechyd a gofal proffesiynol i fonitro o bell er mwyn galluogi PBGD i gynnal annibyniaeth a chefnogi eu gofalwyr.	5, 9, 13, 14, 19	PBGD yn byw'n annibynnol neu heb fawr o gymorth.	Dealltwriaeth o dirwedd bresennol datrysiadau rhithwir a digidol ar gyfer gofalu am PBGD a'u gofalwyr yn lleol ac yn rhyngwladol gyda golwg ar yr hyn a allai fod o fudd i'r rhai yng Ngheredigion. Mae arloesedd technoleg yn y maes hwn yn cael ei gefnogi gan dîm gofal wedi'i alluogi gan dechnoleg CSC.	CSC: Tîm Gofal Wedi'i Alluogi gan Dechnoleg	6 mis
4.2. Creu cyfleoedd wedi'u teilwra ar gyfer y rhai a hoffai gymryd rhan mewn gweithgareddau.	7	PBGD	Mae gan PBGD sy'n chwilio am gyfleoedd ar gyfer adloniant a chymdeithasu amrywiaeth o weithgareddau ar gael sydd wedi'u teilwra i'w diddordebau, yn enwedig y rhai sy'n apelio at ddyddion sy'n byw gyda dementia ac sy'n integreiddio PBGD i weithgarwch cymdeithasol presennol, yn enwedig achub ar gyfleoedd ar gyfer profiadau rhwng cenedlaethau a'r rhai gyda neu heb ofalwyr, fel y bo'n briodol.	CSC: Tîm PSL	6 mis

Pwynt Gweithredu	Thema Cam 1 #	Buddiolwyr Allweddol	Effaith	Partner Arweiniol a Noddwyr Posibl	Amserlen Fras
4.3. Sicrhau bod adolygiadau meddyginiaeth yn cael eu cynnal mewn modd amserol a rhagweithiol.	6, 10	PBGD	Adolygir meddyginiaethau PBGD heb fod angen digwyddiad i ysgogi newid. Lleihau defnyddio mwy nag un fferyllfa a gorbresgripsiynu.	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda / Gofal Sylfaenol: Arweinwyr Dementia ac Arweinwyr Clinigol y Gwasanaeth Asesu Cof	4-6 mis
4.4. Sefydlu rôl Gweithiwr Cyswllt Dementia fel rhan o'r rhaglen BPRhGC.	1, 2, 3, 4	PBGD Gofalwyr di-dâl	Mae gan PBGD weithiwr proffesiynol hyfforddedig fel pwynt cyswllt cyntaf a enwir ar gyfer materion dementia a all ddarparu gwybodaeth a chymorth lleol.	BPRhGC: Arweinydd Dementia	6 mis
4.5. Rhoi sylw i faterion yn ymwneud â mynediad a chapasiti ar gyfer gofal seibiant, o bosibl ar lefel ranbarthol.	19	PBGD Gofalwyr di-dâl	Mae gofal seibiant yn hygyrch ac mae digon ohono ar gael ar draws y sir gan gefnogi gofalwyr di-dâl yn eu gofal o PBGD, yn enwedig y rhai ag anghenion cymhleth neu ychwanegol sy'n gofyn am sgiliau ac amgylcheddau arbenigol.	CSC: Porth Gofal BPRhGC ar lefel ranbarthol	12 mis

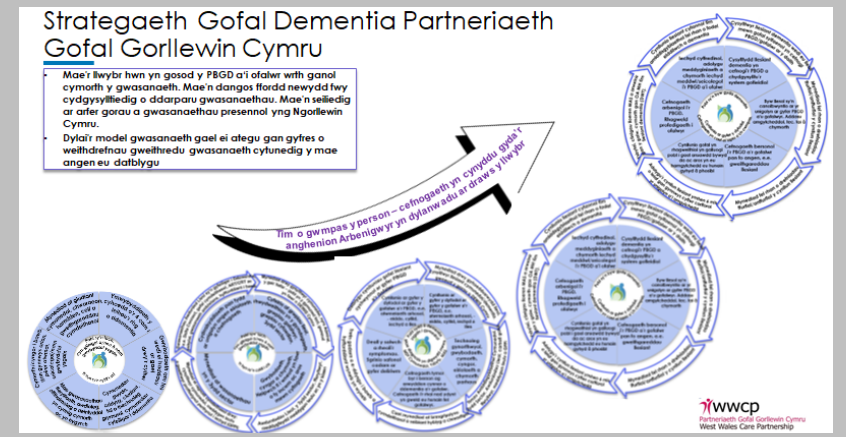
Pwynt 5 ar y Llwybr: Mwy o gymorth pan fyddwch ei angen

Pwynt Gweithredu	Thema Cam 1 #	Buddiolwyr Allweddol	Effaith	Partner Arweiniol a Noddwyr Posibl	Amserlen Fras
5.1. Datblygu pecynnau hyfforddi a rolau gwell ar gyfer gweithwyr gofal i adeiladu gweithlu gofal arbenigol sy'n ateb anghenion cymhleth.	16, 17, 18	PBGD mewn gofal Gweithwyr gofal	Mae staff sydd â hyfforddiant, gwybodaeth a phrofiad ychwanegol yn gofalu am PBGD ag anghenion cymhleth ac yn gallu hyrwyddo llesiant PBGD mewn gofal. Mwy o recriwtio, cadw a boddhad swydd ar gyfer gweithwyr gofal sy'n teimlo eu bod wedi'u cyfarparu'n dda i ateb anghenion dementia cymhleth. <i>DS Adeiladu ar lwyddiant hyfforddiant y Bws Dementia</i>	CSC: Tîm Gydol Oes a Llesiant Arweinydd Dementia BPRhGC	12 mis
5.2. Sefydlu gweithgor i nodi'r materion allweddol sy'n ymwneud â diffyg gofal arbenigol a gwelyau nyrsio yn y sir.	14, 16, 17, 19	PBGD ag anghenion cymhleth mewn gofal	Gall PBGD aros yn eu hardal leol er gwaethaf anghenion gofal ychwanegol. Gall perthnasau ymweld yn haws ag anwyliaid. Bodlonir anghenion cymhleth gan staff sydd â hyfforddiant ac arbenigedd gwell. Archwilio'r cyfleoedd y mae Hafan y Waun yn eu cynnig.	CSC: Gydol Oes a Llesiant	6 mis

Pwynt Gweithredu	Thema Cam 1 #	Buddiolwyr Allweddol	Effaith	Partner Arweiniol a Noddwyr Posibl	Amserlen Fras
5.3. Llundio 'cynllun uwchgyfeirio' cyffredin i staff gofal weithio drwyddo i gael cymorth gyda materion yn fwy effeithiol.	10, 13, 20	Achwynwyr Staff gofal	Mae strwythur unedig ar gyfer uwchgyfeirio pryderon gan staff gofal rheng flaen yn cefnogi pobl sy'n dymuno codi pryderon ond hefyd yn grymuso staff gofal i rannu problemau a gwybod y bydd y bobl gywir yn delio â nhw.	CSC: Rheolwr Corfforaethol, Gofal Preswyl	4 mis
5.4. Ymchwilio'r opsiynau ar gyfer fîm 'o fewn cyrraedd' i ddarparu gofal a chymorth gwell, yn enwedig yn ystod yr oriau gyda'r hwyr i atal derbyniadau ac argyfwng.	5	PBGD mewn argyfwng iechyd neu gymdeithasol	Tîm ymatebol, ddydd a nos o arbenigwyr sy'n gallu cefnogi trefniadau gofal sy'n bodoli, gan gynnwys ar gyfer gofawyr di-dâl ar adegau o her er mwyn atal derbyn cleifion i'r ysbyty neu atal trefniadau gofal rhag chwalu.	CSC: Tîm Gydol Oes a Llesiant a mewnbwn gan y Tîm Amlddisgyblaethol/Tîm BIPHDd	12 mis
5.5. Datblygu rhaglen gyfathrebu a phontio fesul cam wrth ddefnyddio gwasanaethau gofal cartref.	14, 15, 17	PBGD	Wedi'i lunio i gyd-fynd ag arferion gorau, mae PBGD yn cael eu cyflwyno'n raddol i drefniadau byw newydd mewn modd hylaw, fesul cam a chaiff perthnasau eu cefnogi gyda sgysiau anodd am drosglwyddo i gymorth cynyddol.	CSC: Rheolwr Corfforaethol, Darparwyr Gofal HDdUHB: Tîm Rhyddhau	3 mis

Themâu Trawsbynciol

Pwynt Gweithredu	Effaith	Partner Arweiniol a Noddwyr Posibl	Amserlen Fras
<p>Cofnodion Gofal a Rennir Gweithio tuag at integreiddio pellach a rhannu cofnodion a lleihau'r rhaniad rhwng mynediad at wybodaeth iechyd a gofal cymdeithasol. Rhaid i hyn gynnwys cynlluniau gofal, yn ddelfrydol gyda chwmpas hyd yn oed ehangach o fynediad i gefnogi darparwyr.</p>	Mae partneriaid yn cael darlun llawn o ran y cymorth a'r gofal ar gyfer PBGD. Nid oes rhaid i PBGD ailadrodd eu hunain ac mae gwybodaeth yn llifo'n hawdd rhwng yr ysbyty, y gymuned, gofal cymdeithasol ac iechyd.	Timau Llywodraethu Data a Chofnodion Cleifion Electronig CSC a Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	12-24 mis
<p>Gweithlu Sicrhau bod strategaeth ranbarthol BPRhGC ar gyfer y gweithlu yn mynd i'r afael â manau cyfyng yng Ngheredigion ac yn adlewyrchu'r heriau sy'n unigryw i'r sir.</p>	Mae gweithredu ar y cyd o'r rhanbarth ehangach yn galluogi strategaeth gydlynol sy'n rhoi sylw i'r bylchau yn y gweithlu ar draws iechyd a gofal cymdeithasol, yn ymwneud â gofal dementia yn benodol. Mae Ceredigion yn cael ei hystyried yn lle deniadol i ddilyn gyrfu mewn gofalu am PBGD.	BPRhGC: Arweinydd Dementia	6-12 mis
<p>Adfer wedi Covid Parhau i adfer yr holl wasanaethau a llacio cyfyngiadau ar gyfer pob gwasanaeth.</p>	Llai o ynysu a mynediad dilyffethair at yr ystod lawn o wasanaethau gofal ac iechyd ar gyfer PBGD.	Pob partner	2 fis

Pwynt Gweithredu	Effaith	Partner Arweiniol a Noddwyr Posibl	Amserlen Fras
<p>Trafnidiaeth Sefydlu gweithgor i fynd i'r afael â materion trafndiaeth sy'n effeithio ar degwch o ran cael mynediad at iechyd a gofal cymdeithasol, y risg o ynysu ac addasu i bobl sy'n byw gyda dementia yng Ngheredigion.</p>	<p>Mae'r grwpiau a'r ardaloedd sydd fwyaf mewn perygl o gael 'mannau gwael' o ran trafndiaeth yn cael eu cefnogi a'u lliniaru trwy'r tîm aml-ddisgyblaethol sy'n gweithio gyda sefydliadau cyhoeddus, preifat ac elusennol i gynyddu'r ddarpariaeth drafndiaeth gan gyfeirio'n ychwanegol at ddatrysiadau sy'n arbennig o addas ar gyfer PBGD.</p>	<p>CSC: Adran Gydol Oes a Llesiant a Thrafnidiaeth WAST Ceir Cefn Gwlad</p>	6 mis
<p>Data a Mesur Perfformiad Ar draws iechyd a gofal cymdeithasol, llunio cyfres o fetrigau i fesur perfformiad ac ansawdd ar draws y sir, a chyfateb ar lefel ranbarthol gyda BPRhGC i feincnodi yn erbyn mesurau rhanbarthol.</p>	<p>Mae gan Geredigion fesurau perfformiad meintiol a gwrthrychol ar gyfer darparu gofal dementia rhagorol. Bydd dangosyddion perfformiad allweddol yn galluogi tîmau i gyfeirio ffocws ar y meysydd hynny sydd angen sylw.</p>	<p>CSC: Gydol Oes a Llesiant gyda chefnogaeth gan y Tîm Perfformiad a Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda a BPRhGC</p>	4 mis